БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 100 (18.876). ● Душанба, 30 апрель 1984 йил ● Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленуми қарорларига, КПСС Марказий Комитети 1984 йил апрель Пленуми ва XI чақириқ СССР Олий Советининг биринчи сессияси маъқуллаган умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг Асосий йўналишларига мувофиқ ислоҳотнинг конкрет масалалари юзасидан қарорлар қабул қилдилар. Бу қарорларнинг баёни яқин вақт ичида эълон қилинади.

Бугун **«ЁШЛАРГА УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ БЕРИШНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА УМУМИЙ ТАЪЛИМ МАКТАБИНИНГ ИШ ШАРОИТЛАРИНИ ЯХШИЛАШ ТЎҒРИСИДА»**ги қарор эълон қилинмоқда.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети шу қарорга мувофиқ иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари, СССР Маориф министрлиги, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар

(Давоми учинчи бетда).

Ўртоқ К. У. ЧЕРНЕНКОнинг

МОСКВАДАГИ «СЕРП И МОЛОТ» МЕТАЛЛУРГИЯ ЗАВОДИ ИШЧИЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ

Москвадаги «Серп и Молот» металлургия заводи — социалистик индустриянинг илғор корхоналаридан бири. Завод ўзининг юз йилдан кўпроқ вақт илгари бошланган шонли тарихига эга. Катта, аҳил коллективнинг бугунги кундаги ишлари ажойибдир. Замонавий техник даража, ишлаб чиқаришнинг яхши ташкил этилганлиги, ишчилар маҳорати завод меҳнаткашларига план топшириқларини ва социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажаришга имкон бермоқда.

«Серп и Молот» заводининг коллективи Биринчи Майни меҳнатда янгидан янги муваффақиятлар билан кутиб олмоқда.

Кириб келаётган байрам москвалик металлурглар учун алоҳида тантанали ва қувончлидир: КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси К. У. Черненко 29 апрель куни завод ишчилари ҳузурига келди.

Константин Устинович Черненко завод ишчилари билан сидқидилдан амалий суҳбатлашди. Суҳбатда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин ва КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари В. И. Долгих иштирок этдилар.

Ўртоқ К. У. Черненко корхонани реконструкциялашнинг бориши, социалистик мусобақанинг ташкил этилиши, металлургларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари, партия ташкилотининг иши билан қизиқди.

Учрашувни корхона партия комитетининг секретари И. В. Грибков очди.

Уч орденли «Серп и Молот» заводининг бой революцион ва меҳнат анъаналари тўғрисида корхона директори В. А. Исаев гапириб берди. Бугунги кунда корхона прокат ва калибрли металл, зангламайдиган лента пўлат ва қотишманинг юқори легирли маркаларидан қуйма, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқармоқда. Завод маҳсулоти халқ хўжалигининг барча тармоқларига етказиб берилмоқда, жаҳондаги кўпгина мамлакатларга экспорт қилинмоқда.

Ишлаб чиқаришни тўхтатмаган ҳолда завод реконструкция қилинаётганлиги корхонани ривожлантиришда сифат жиҳатидан янги босқич бўлди. Ноёб автоматлашган комплекслар қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Пўлат эритувчи В. М. Курбаков Константин Устинович Черненкога мурожаат қилиб, уни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси этиб сайланганлиги билан самимий табриклади. У ишчилар ўртоқ К. У. Черненконинг ғоят улкан сиёсий истеъдодини, бой ҳаётий тажрибасини, партиявий принципиаллиги ва инсонийлигини юксак қадрлаётганликларини айтиб, Константин Устиновичга меҳнат аҳли тўғрисидаги доимий ғамхўрлик учун ишчилар номидан самимий миннатдорчилик изҳор қилди, унга Ватан фаровонлиги йўлида сиҳат-саломатлик ҳамда кўп қиррали партиявий ва давлат фаолиятида улкан муваффақиятлар тилади.

Бизлар ҳозир тинч осмон остида яшаётганлигимиз учун партиядан миннатдормиз, деб давом этди пўлат эритувчи. Бунинг учун қанчалик куч-ғайрат сарфлаётганлигини яхши англаймиз. Марказий Комитет Сиёсий бюроси, шахсан Сиз, Константин Устинович, партиямиз раҳбари ва давлатимиз бошлиғи сифатида совет кишиларига тинч ҳаётни таъминлаш учун қанчалик зўр ғайрат билан қизғин иш олиб бораётганлигингизни биламиз. Партия мамлакат куч-қудратини мустаҳкамлаш учун ҳамма ишни қиладиган ишчилар синфига таяниши мумкин. В. М. Курбаков ўзи бошлиқ бригада шу йил учун социалистик мажбурият қабул қилар экан, пландан ташқари 150 тонна пўлат эритишни белгилаганлигини маълум қилди. Металлурглар ўз сўзларига амал қилмоқдалар.

Ишлаб чиқаришнинг барча ҳал қилувчи участкаларида коммунистлар меҳнат қилмоқдалар, деди ўртоқ Курбаков, улар ўзининг авангардлик ролини шараф билан амалга оширмоқдалар. Ишчи халқ орасида энг фахрли ва эътиборли касблардан бири бўлган металлурглик касби тўғрисида фахр билан гапирди. Бугунги кунда бу касб юқори маълумот ва маданиятни талаб этади.

Азиз Константин Устинович, деб мурожаат қилди ўртоқ К. У. Черненкога Социалистик Меҳнат Қаҳрамони катта мастер Б. В. Чуканов. Қувончли воқеа — Сиз билан учрашувдан фойдаланиб баъзи фикр-мулоҳазаларимни ўртоқлашишни истайман. Булар биз, ишчиларни тўлқинлантирмоқда. Масалан, меҳнатни ташкил этишнинг бригада формасини олиб кўрайлик. Металлурглар унинг барча афзилликларини чуқур англадилар. Бригадада, деди у, «меники» ва «бизники» деган тушунча яхлит бир бутун бўлиб қўшилиб кетади, гўё бир яхлит қуймага айланади.

Сўнгра ўртоқ Чуканов ишлаб чиқаришда бевосита банд бўлган мастерлар ҳам шароит бўлса, бригада составига кириши зарурлиги тўғрисида фикр билдиради.

Вальцовкачи А. П. Моисеев завод ёшлари номидан қуйидагиларни айтди: ёш металлурглар Сизнинг, Константин Устинович, янги дунёни қуриш — янги дунё кишисини камол топтириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилиш демакдир, деган сўзларингизни қизғин маъқуллаб кутиб олдилар. Ёшлар буни ҳар бир йигит ва қиз ўзида юксак ғоявий эътиқод, коммунизм ишига садоқатни тарбиялаш тўғрисидаги партиянинг накази деб биладилар. Бизлар намуна олиб, ўргансак арзийдиган кишилар бор. Булар заводимизнинг тажрибали ишчилари — партия, меҳнат, Улуғ Ватан уруши ветеранларидир. Константин Устинович, Сизнинг ёрқин ҳаёт йўлингиз биз учун ўрнак бўлади.

Бизнинг жамиятимиз меҳнаткашлар жамияти, адолатли жамият. Агар рўй-рост гапирадиган бўлсак, шундай кишилар, жумладан ёшлар борки, улар нари-бери ишлаб, барча неъматлардан виждонан меҳнат қилувчи ходимлар сингари, ҳатто улардан кўпроқ баҳраманд бўлишни истайдилар. Меҳнат коллективи катта ҳуқуқларга эга ва ана шундай шахсларга нисбатан қаттиқ талабчанлик қилиш зарур. Шундай қилинганида адолатли бўлади.

Бизлар уй-жой проблемасини ҳал этиш учун мамлакатимизда қанчалик кўп иш қилинаётганлигини заводимиз мисолида кўриб турибмиз, деди ўртоқ Моисеев. Заводда ёшларнинг янги-янги оилалари вужудга келмоқда ва уларни яқин келгусида уй-жой қуриш соҳасидаги планлар қандай эканлиги қизиқтирмоқда.

У комсомоллар ва ёшлар кекса авлодларнинг революцион анъаналарини, уларнинг ғоят бой тажрибасини ўз муваффақиятлари билан муносиб даражада кўпайтиравeрадилар, деб ўртоқ К. У. Черненкога ваъда берди. Бизлар, деди вальцовкачи, ўзимизнинг ватанпарварлик бурчимизни яхши англаймиз ва ҳамиша севикли социалистик Ватанни ҳимоя қилишга тайёрмиз. Жонажон совет диёримизни Сиз, Константин Устинович, таҳликали 30-йилларда, чегара заставаси партия ташкилотчиси сифатида қўриқлаганингиз сингари авайлаб-асраймиз.

Юз ёшли «Серп и Молот» заводимиз қанчалик яшараётганлигини, янги-янги замонавий корпуслар қад кўтараётганлигини кўриш мен, тажрибали металлург ишчи учун ғоят ёқимлидир, деди катта вальцовкачи А. В. Малишев. Яқинда яна бир цех — тунука ва полосаларни иссиқ усулда прокатка қиладиган цехни қуришга киришдик. Ана шу цех ишга туширилиши билан заводни реконструкция қилиш асосан тугалланади. Ўн иккинчи беш йилликда цех тўла ҳажмда маҳсулот бериши учун уни қуришни жадаллаштиришни истардик.

Мен сортли прокат цехининг «450» станида ўн беш йилдан бери ишлаб келяпман. Станимиздаги механизм ва асбоб-ускуналар янги цехларда ўрнатилган замонавий машиналардан анча фарқ қилади, албатта. Лекин ишга ижодий, масъулият билан муносабатда бўлинган тақдирда эски ускуналарда ҳам кўп натижага эришиш мумкин.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Москва шаҳар партия комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин ўз нутқида москваликлар ўн биринчи беш йиллик топшириқларини қандай бажараётганликларини, Биринчи Май байрамини қандай ютуқлар билан кутиб олаётганликларини гапириб

(Давоми иккинчи бетда).

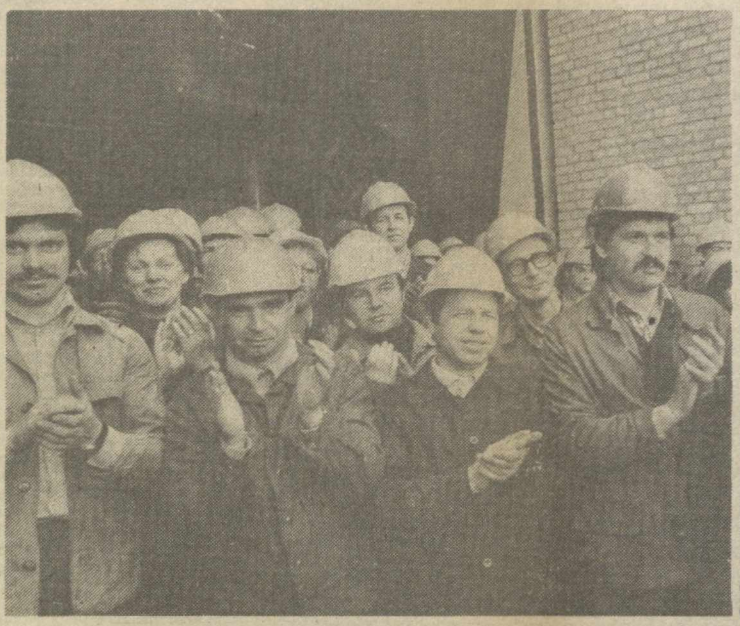

Суратларда: завод ишчилари ўртоқ К. У. Черненкони табрикламоқдалар. Ўртоқ К. У. Черненко заводни кўриш вақтида ишчилар билан суҳбатлашмоқда.

В. Мусаэльян ва Э. Песов фотолари. (ТАСС).

ЎРТОҚ К. У. ЧЕРНЕНКО НУТҚИ

Азиз ўртоқлар!

Сизлар билан учрашиш имкониятини юксак қадрлайман, чунки сизлар мамлакат экономикаси тараққиётини жадаллаштириш учун курашнинг олдинги маррасида турган ишчилар синфининг катта отрядисизлар.

Шу кунларда халқимиз яшаб, меҳнат қилаётган ижтимоий-сиёсий муҳит учун етилган масалаларни коллектив бўлиб ижодий излаш, ишчанлик, талабчанлик, айниқса, характерлидир. Турмушнинг ҳамма соҳаларида содир бўлаётган самарали ўзгаришларни бутун халқ қўллаб-қувватламоқда.

Марказий Комитет февраль ва апрель Пленумларининг ҳамда ўн биринчи чақириқ СССР Олий Совети биринчи сессиясининг қарорлари шу муҳитни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга қаратилган. Бу ҳужжатлар коммунистик қурилишнинг ҳамма жабҳаларида зўр ғайрат билан аҳил ишлашга руҳлантиради.

Учрашувимиз Биринчи Май арафасида ўтмоқда. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати номидан сизларни ва барча совет кишиларини шу катта меҳнат ва тинчлик байрами билан астойдил табриклайман. **(Давомли қарсаклар).**

Дилкашлигингиз ва очиқ кўнгиллигингиз учун сизларга чуқур ташаккур айтаман. Буни Коммунистик партияга, унинг Марказий Комитетига астойдил ишончнинг кўриниши деб биламан.

Меҳнат аҳли билан бевосита мулоқотда бўлишдан иборат ленинча анъана партиямизда ҳамиша яшаб келмоқда.

Юрий Владимирович Андропов москвалик станоксозлар билан учрашувдан кейин нақадар зўр таассурот билан тўлиб-тошганлиги эсимда. У турмушнинг ўзи ўртага қўяётган мураккаб вазифалар устида ўйлаган пайтларида ишчиларнинг мулоҳазалари ва улар заводда билдирган фикрларни қайта-қайта эсга олган эди.

Бундай учрашувлар ғоят муҳим ва жуда фойдали деб айта оламан. Мана, бугунги суҳбатимиз ҳам мамлакат меҳнат аҳлининг томир уришини тўлиқроқ сезиш имконини беради. Илгари ҳам маълум бўлган бир қанча масалалар ҳозир янада равшанроқ намоён бўлди.

Ўртоқлар! Сизларнинг уч орденли корхонангиз номида Советлар мамлакатининг тарихий тимсоллари — Ўроқ билан Болға бирлашган. Завод ишчилари революцион курашчиларнинг ва меҳнаткашлар давлати қурувчиларининг олдинги сафларида бўлдилар. «Серп и Молот» заводи социалистик индустриялаш солномасига сифатли металлургиянинг тўнғич корхоналаридан бири бўлиб кирди.

Завод коллективи, унинг партия ташкилоти экономикамиз олдида турган вазифаларни ҳал этишга юксак масъулият билан ёндашаётганликлари Марказий Комитетга яхши маълум.

«Серп и Молот» металлурглари 1983 йилги топшириқларни ва юксак мажбуриятларни муваффақиятли уддаладилар. Шу йилнинг биринчи кварталида ҳам завод яхши даражада ишлади. Меҳнат унумдорлигини ўстириш плани 4 процентдан зиёд ошириб бажарилди. Ишнинг бошланиши чакки эмас. Халқ иборасида айтилганидек, буни ишнинг ярми деса бўлади.

Тармоқларни техника билан қайта қуроллантириш, фан ва илғор тажрибанинг энг янги ютуқларини жорий этиш ҳозирги босқичда алоҳида аҳамият касб этади. Бу — даврнинг зарур талабидир, таъбир жоиз бўлса, замонанинг амридир. Вужудга келган демографик вазият шароитида биз шу пайтгача бўлганидек, меҳнат ресурсларининг оқиб келишига умид боғлай олмаслигимиз учун ҳам бу масала актуалдир.

Металлни «индустриянинг нони» дейишлари бежиз эмас. КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси қора металлургияни техникавий жиҳатдан такомиллаштириш ҳақида махсус қарор қабул қилинганлиги сизларга маълум бўлса керак. Бу соҳада биз юқори сифатли, тежамли металл маҳсулот ишлаб чиқаришни изчиллик билан кўпайтиришни асосий вазифа деб ҳисоблаймиз. Акс ҳолда машинасозликда, қурилишда ва бошқа тармоқларда кўнгилдагидек бурилишга эришиб бўлмайди.

Асосий фондларни реконструкция қилиш, янгилаш — бу энг зарур вазифани ҳал этишнинг жуда муҳим йўлларидан биридир. Сизларнинг коллективингиз айни шу йўлдан маҳорат ва зўр ғайрат билан бормоқда.

Очиғини айтганда, бу — осон ишлардан эмас, — Москванинг қариййб марказида жойлашган металлургия корхонасига янги ҳаёт бахш этиш керак. Уни кенгайтиришнинг иложи йўқ, маҳсулот ишлаб чиқаришни тўхтатиб ҳам бўлмайди. Шу билан бирга атроф-муҳитни муҳофаза этиш соҳасида ошиб бораётган талабларга оғишмай риоя этиш зарур. Заводнинг мутахассислари ва ишчиларига, лойиҳачилар ва қурувчиларга офарин айтмоқ керак. Менга маълум қилишларича, улар ишлаб турган цехларни реконструкция қилиш билан бирга янги қувватларни ишга туширишнинг техникавий ва иқтисодий жиҳатдан асосланган яхши вариантларини топишган. Кўп режалар ҳозирнинг ўзидаёқ юксак сифатли, ҳатто яқин вақтларгача чет элдан харид қилишга тўғри келган маҳсулот ишлаб чиқарадиган замонавий комплексларда мужассамлаштириб қўйилди. Меҳнат шароитлари анча яхшиланди.

40 тадан кўпроқ поток линия ишга туширилди. 1200 ишчи оғир ишлардан ҳоли қилинди. Энди улар комплекс механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган участкаларда ишлаб турибдилар. Заводда меҳнат унумдорлиги 22 процент ошди.

Хуллас, самарали ва ишонарли якунларга эришилди. Бу якунлар «Серп и Молот» заводининг коллективи партия ва ҳукуматнинг қарорларини масъулият ва интизом билан қандай бажариш кераклигининг яхши намунасини кўрсатмоқда. **(Қарсаклар).**

Сизларга кўп куч-ғайрат сарфлашга тўғри келди, албатта. Модомики ишга чинакамига киришиб, уни Ленин айтганидек, «нуқул ғайрат билан» олиб борилганида бундан бошқача ҳам бўлмайди. Белгиланган ҳамма режаларни рўёбга чиқариш учун ҳали бирталай иш қилиниши керак. «Серп и Молот» коллективи эса ишлашни билади ва бу вазифани уддалай олади, деб ўйлайман.

Москва шаҳар партия комитети, Қора металлургия министрлиги доимо эътибор билан қараб, катта амалий ёрдам бермаганида, завод партия ташкилоти кун сайин актив ишламаганида, бугун биз тилга олаётган натижаларга эришиб бўлмас эди.

Шуни айтишим керакки, умуман металлургия соҳасида ҳам муайян юксалиш сезилиб турибди, бу эса бутун экономика учун қувончли фактдир. Корхоналар коллективларининг мусобақаси амалий равишда авж олдирилди. Шу йилнинг биринчи кварталидаги социалистик мажбуриятлар бажарилди. Вазифа бошланган суръатларни албатта мустаҳкамлай олишдан ва янада жадаллаштиришдан иборат.

Бугун, ўртоқлар сизларни металлург касбининг шуҳрати қизиқтираётганини айтишди. Сизларнинг ишингиз зўр тиғизлиги ва мураккаблиги билан ажралиб туради. Шу сабабли унинг шуҳратини ҳам ошириш керак.

Министрликлар ва идоралар, совет органлари ва касаба союзлари, оммавий ахборот воситалари ҳам қайноқ цехларда вахтада турган кишиларнинг меҳнати кишига мамнуният бахш этиши, муносиб равишда баҳоланиши ҳақида ғамхўрлик қилишлари керак.

Реконструкция давомида заводингизда янги маиший бинолар, ошхоналар, профилакторий, таълим устахоналари, пионерлар лагери ишга туширилганлиги жуда тўғри иш бўлибди. Ясли ва болалар боғчалари талаб қилинган миқдорда қурилганлигини билиш қувончли бўлди. «Серп и Молот» металлургларининг юзлаб оилалари ҳар йили янги уйларга кўчиб чиқмоқдалар. Хуллас, юксак унум билан меҳнат қилиш ва мириқиб ҳордиқ чиқариш учун, меҳнаткаш ўринбосарларга таълим ва тарбия бериш учун ҳам имкониятлар амалда кенгайиб бормоқда.

Коллективнинг ютуқлари шак-шубҳасиз ва мақтовга лойиқ эканини яна бир бор айтиб ўтмоқчиман. Бироқ камчиликлар тўғрисидаги гапларга ҳам сизлар тўғри, ишчиларга хос тарзда қарашларингизга аминман. Бундай камчиликлар борлигини ўзингиз ҳам биласизлар.

Завод афсуски, маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартномага мувофиқ олган мажбуриятларини тўла-тўкис бажараётгани йўқ. Бу эса бошқа коллективларнинг ишида узилиш бўлишига олиб келмоқда. Касбдош ўртоқларга панд бериш ярамайди. Бу аҳволни қатъият билан тузатиб олиш керак.

Реконструкцияга қилинган чиқимларнинг ўрнини тезроқ қоплаш, янги қувватларни барпо этиш — принципиал аҳамиятга эга бўлган бошқа бир вазифадир. Яхши ишлаб чиқариш хўжайини қўлидаги ҳар сўм тез айланиб, кўпайиб боради. Хуллас пул тинимсиз ишлайди. Сизларнинг корхонангизда эса сарфланган маблағнинг самарадорлиги суръатлари ҳозирча ҳамиша ҳам ҳисоб-китоблардаги мўлжалга тўғри келаётгани йўқ. Ғайрат камарини маҳкамроқ боғлаб, лойиҳадаги кўрсаткичларга тезроқ етиб олиш, маблағни давлат бюджетига ўз вақтида бекаму-кўст қайтариш зарур.

Моддий ресурслардан ҳам самаралироқ фойдаланиш лозим. Бу гап халқ хўжалигининг барча тармоқларига тааллуқлидир, албатта. Кўпинча шундай бўлади, айтайлик, металл етмай қолса, дарҳол уни ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш масаласи қўйилади. Ҳолбуки, бизда бошқа ҳар қандай мамлакатга нисбатан кўп металл эритилмоқда. Пўлат маркаларининг миқдори, прокатнинг профиллари жиҳатидан ҳам ҳеч кимдан қолишмаймиз.

Проблема, бир томондан, сифатни янада оширишдан, ҳозирча етарли ишлаб чиқарилмаётган металл маҳсулотининг янги турларини ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан иборат. Иккинчи томондан эса, металл сарфини камайтиришдан, металлургиянинг ўзида ҳам, истеъмолчиларда ҳам исрофгарчиликни тугатишдан иборат. Айниқса гап «Серп и Молот» заводи ишлаб чиқараётган қимматбаҳо маҳсулотга тааллуқлидир.

Айтилган гап ёқилғини тежашга, энергияни иқтисод қилишга ҳам тўла-тўкис тегишлидир. Мамлакатимиз кўмир, руда, нефть, газга ҳаддан ташқари бой, деган ибора, афсуски, тилимизга, ҳатто пропагандамизга ҳам кириб қолибди.

Ҳақиқатда эса, ҳамма иш шунчалик жўн эмас. Ҳақиқатан ҳам бизнинг запасларимиз жуда катта. Аммо табиат уларни қайтадан тиклаб бермаслиги маълум. Дарвоқе, уларни қазиб чиқариш ҳам тобора қимматга тушмоқда. Бунинг устига ресурсларни келгуси авлодлар учун ҳам тежаш, шу сабабли уларни ақл-идрок билан олиш, улардан оқилона фойдаланиш керак.

Аввало энергияни тежайдиган техника ва технологияни ишлаб чиқиб жорий этишни имкони борича жадаллаштириш лозим. Кўпгина серияли двигателлар, электр станциялардаги қозонлар совет олимлари ва конструкторлари яратган энг яхши намуналарга нисбатан 15—20 процент кўп ёнилғи сарфлаётганлигига тоқат қилиб бўлмайди. Қора металлургияда эса металлни қиздиришда ёқилғидан фойдаланиш коэффициенти илғор корхоналардагига нисбатан ўрта ҳисобда бир ярим баравар паст.

Металл, ёқилғи, энергияни, бошқа ҳамма ресурсларни тежаш зарурлиги ҳақидаги тўғри сўзлар етарли даражада айтилган. Аммо бу сўзлар ҳамиша ҳам конкрет ишлар билан мустаҳкамланаётгани йўқ. Ишчидан тортиб директоргача ҳар бир кишининг ҳамиша ва ҳар ишда иқтисодий тежашни кучайтириш йўлини ўтказишдаги ташаббуси, шахсий ҳиссасигина сезиларли натижалар бериши мумкин.

Ўртоқлар! Сизлар меҳнатни бригада усулида ташкил этиш соҳасида яхши тажриба тўплаганингиз менга маълум.

Меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг бу формаси илғор коллективларнинг ташаббуси билан турмушга татбиқ этилди. Бу форма омма орасида юзага келди ва халқ социал ижодкорлигининг натижасидир.

Меҳнат унумдорлигини оширишнинг тузумимизга хос бўлган самарали йўли ишлаб чиқилди. Меҳнатчининг шахсий манфаатлари билан коллектив ва жамиятнинг манфаатларини бирга қўшишнинг тўғри усули топилди. Бу — ҳам иқтисодий, ҳам социал-сиёсий, ҳам тарбиявий жиҳатдан социалистик қурилишнинг туб масалаларидан биридир.

Ишчи ва колхозчиларнинг юксак сиёсий онглилиги, меҳнат маданияти шу тариқа ривожланган социализмнинг ижтимоий муносабатлари муҳим элементларини шакллантиришга ёрдам бермоқда.

Бу ерда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Борис Васильевич Чуканов, бригадаларда «меники» ва «бизники», шахсий ва ижтимоий деган тушунчалар синфий онг, ватанпарварлик бурчи ва коллектив маҳорати қуймасига айланмоқда, деб яхши гап айтди.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎРТОҚ К. У. ЧЕРНЕНКО НУТҚИ

(Боши биринчи бетда).

Менга айтишларича, қора металлургияда ишчиларнинг тўртдан уч қисми бригадаларга бирлашган. Бу — чакки эмас. Аммо хўжалик ҳисобини жорий этиш, ишга пировард натижаларга қараб, ҳар бир кишининг шахсий меҳнат ҳиссасини эътиборга олиб баҳо беришга ўтиш соҳасида эса металлурглар бирмунча орқада қолишди.

Министрликлар, идоралар, тармоқ касаба союзлари даражасида ҳал этилиши лозим бўлган проблемалар ҳам бор, албатта. Масалан, бу ерда ўртага қўйилган: «Комплекс бригаданинг ишини ташкил этувчи смена мастери нега унинг составига қўшилмайди? Нега унга иш ҳақи бригада аъзосига ёзилгани сингари ёзилмайди?» деб қўйилган саволнинг тагида жон бор, деб ўйлайман.

Давлат меҳнат ва социал масалалар комитети ҳозир шу масала юзасидан эксперимент ўтказмоқда. Шароит бор жойларда эксперимент натижаларини кутиб турмай, турмушнинг ўзи кўрсатиб берган зарур тадбирларни дадиллик билан кўраверишь керак, деб ўйлайман. Шу билан бирга ҳатто мастер бригада составига кирган тақдирда ҳам меҳнатнинг ва ишлаб чиқаришнинг ташкил этилиши учун унинг зиммасидаги масъулиятни ҳеч ким соқит қилмаслигини унутмаслик керак, албатта.

Заводда кадр ишчи деган ёрқин ва аниқ тушунчани эслатмай ўтиб бўлмайди. Виждонан айтганда, баъзи жойларда бу тушунча унутиб қўйилмоқда. Ҳолбуки, кадр ишчи деганда кўз ўнгимизда ҳақиқий меҳнаткаш сиймоси намоён бўлади. Ҳаёт тажрибасини орттирган оқил мастер, корхонанинг ватанпарвари, ёш ўринбосарларнинг мураббийси, тўғри сўзли, принципиал инсон кўз ўнгимизда намоён бўлади.

Кадр ишчилар, ҳар қандай ишлаб чиқаришнинг ўзагигина эмас, ишчилар синфимизнинг ифтихори ҳамдир. Уларни эъзозлаш, уларга таяниш керак. Моҳирона меҳнатнинг обрўсини умрбод яшайдиган заргарлик иши деб аталадиган сифатли ишнинг обрўсини кўтариш лозим.

1919 йилда Москвада — Москва-Сортировочная депосининг большевик ишчилари умумхалқ саодати йўлида зарбдор, беғараз меҳнат қилиш намунасини кўрсатдилар. Олтмиш беш йил ўтгач, бу галги Бутуниттифоқ Коммунистик шанбалигида 157 миллиондан ортиқ совет кишиси қатнашди. Турмушимиздаги коллективчилик принципларини қарор топтиришнинг миқёси ва кўлами ҳозир мана шундай.

Москваликлар бу галги шанбаликда алоҳида баланд кайфият билан, стахановчасига ишлаганликларини Виктор Васильевич Гришин менга айтиб берди. Ҳамма жойда ҳам шундай бўлди. Совет кишилари партиянинг ҳар ким ўз ишини ватанпарварлик бурчини бажариш деб билсин, деган даъватини жон-дилдан қабул этдилар.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси ва ҳукумат номидан чин кўнгилдан қисқа қилиб: — Раҳмат, ўртоқлар! Сизларнинг коллективингизга ҳам, барча меҳнаткашларга ҳам раҳмат деб айтмоқчиман. **(Давомли қарсаклар).**

Шу залда ветеранларнинг ёнида кўпгина ёшларни кўриб турибман. Улар бу ерга яқиндагина ўзининг бир асрлик юбилейини нишонлаган «Серп и Молот» заводининг сўнмас пролетар навқиронлиги нафасини олиб келдилар. Завод раҳбарлари менга сизларда ишловчиларнинг қарийб учдан бир қисми ёшлар эканини айтишди. Кейинги йилларда заводда ишчи ёшларнинг кўпайганлиги шонли фактдир.

Бу нимадан дарак беради? Реконструкциялаш ва модернизациялаш натижасида корхонангиздаги меҳнат ёшлар учун анча жозибадор бўлиб қолди, бир қарашда фақат техникавий иш бўлиб кўринган реконструкциялаш шу тариқа муҳим социал аҳамият касб этмоқда.

Шу фурсатдан фойдаланиб, қуйидагиларни таъкидлаб ўтмоқчиман: ҳозир биз мактаб ислоҳотини амалга оширишга киришяпмиз. Бу ишнинг муваффақиятли рўёбга чиқарилиши ишлаб чиқариш коллективларининг манфаатдорлик билан қатнашишига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади. «Мактаб—корхона» ҳамдўстлигини мустаҳкамлашга боғлиқ бўлади. Ўспиринларнинг яхши ташкил этилган меҳнати, ишлаб чиқаришдаги аниқ маром ва тартиб, ишчиларнинг аҳиллиги, коллективизми руҳи ёшларга ҳаёт фанини амалда ўргатиши керак. Касб танлашда ва уни ўзлаштиришда, юксак гражданлик фазилатларини шакллантиришда уларга ёрдам бериши лозим.

Меҳнат тўғрисидаги гап-сўзлар эмас, балки айни меҳнатнинг ўзи, Ватан бахт-саодати йўлидаги меҳнат инсон сиёсий онглилигининг энг синалган мезонидир.

Ёшлар улар билан фақат панд-насиҳат тилида гаплашишларини ёқтирмаслигини биз ҳаммамиз биламиз. Биз ҳам ёшлигимизда ўгит ва насиҳатларни унча хуш кўрмасдик. Ишонч ва топширилган иш учун юксак масъулият инсонни ҳаммадан кўра яхшироқ тарбиялайди.

Саноатнинг кўпгина тажрибали раҳбарлари билан танишганингда улар даҳшатли уруш даврида ёш болалигидан станок ёнида туриб ишлаганлигини, ўн олти ёшида бригадир бўлганлигини, йигирма беш ёшга тўлар-тўлмас эса цех учун жавобгар бўлганлигини билиб оласан, киши. Бундай мактабнинг ўрнини ҳеч нарса боса олмайди.

Меҳнат мактаби, ҳаёт мактаби, омма ўртасида сиёсий иш олиб бориш мактаби — энг ишончли мактабдир. **(Қарсаклар).**

Ленин большевиклар партиясини келажак партияси деб атаганида буни партия сафларига ёш, серғайрат кучларнинг доимо келиб қўшилиши билан ҳам боғлаган эди. Бугунги кунда партияга қабул қилинаётган кишилар умумий сонининг қарийб тўртдан уч қисми комсомолдан ўтмоқда.

Булар — муносиб кишилардир. Комсомол партиянинг ишончли резерви ва унинг жанговар ёрдамчиси. Партия ёш ленинчилар союзига масъулиятли ишларни доимо ишониб топширди ва топширмоқда. У комсомолга умид боғлаш мумкинлигини ҳам билади.

Ўртоқлар! Биз 70-йиллар охири ва 80-йилларнинг бошларида экономикани ривожлантиришда дуч келган мураккабликлар тўғрисида илгари гапириб ўтган эдим. Марказий Комитет, партиямиз, бутун халқ ана шу мураккабликларни батамом бартараф этиш ва янги марраларга чиқиб олиш устида ишламоқдалар. Бунинг учун юқори унумли меҳнат, ишлаб чиқаришни ривожлантиришдан ҳар бир кишининг хўжайинларга хос манфаатдор бўлиши керак. Фақат шу асосдагина халқ фаровонлигини юксалтириш мумкин.

Меҳнаткашлар кенг оммасининг турмушини изчиллик билан яхшилаш — Коммунистик партиянинг бош йўли бўлиб, буни ҳеч нарса бўшаштира олмайди. **(Қарсаклар).**

70-йилларнинг бошларидан буёнгина аҳоли жон бошига реал даромадлар бир ярим баравардан зиёд ошди. 1983 йилда халқ хўжалигидаги ўртача ойлик иш ҳақи 182 сўмни ташкил этди. Юқори малакали ишчиларнинг иш ҳақи бундан анча кўпроқдир. Улар ойига ўрта ҳисобда 250-300 сўмдан ва бундан ҳам кўпроқ маош олмоқдалар.

Эндиликда мамлакатимизда ҳар тўрт йилда бутун урушдан олдинги даврда қурилганига қараганда кўпроқ уй-жой қурилмоқда. Ҳар беш йилликда 50 миллиондан кўпроқ кишининг уй-жой шароитлари яхшиланмоқда.

Аҳоли учун моллар ишлаб чиқариш кўпаймоқда, хизмат соҳалари кенгаймоқда.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг даромадлари ошмоқда. Қишлоқда қулай ва кўркам уйлар, мактаблар, медицина муассасалари, клублар кўпроқ барпо этилмоқда, замонавий йўллар қурилмоқда.

Совет кишилари Озиқ-овқат программаси ўз самараларини бера бошлаганлигини мамнуният билан қайд этмоқдалар. Уни бажариш учун ҳали асло ҳамма ишлар қилинди, деб бўлмайди.

Очиғини айтганда, бир қанча районларда чорвачилик маҳсулотлари савдо-сотиғида ҳам узилишлар мавжуд. Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш, халқ истеъмол моллари сифатини ошириш соҳасида ҳали кўп ишлар қилиниши керак.

Социал масалаларни ҳал этиш учун давлат ажратаётган катта маблағлардан ташқари кўпгина корхоналар ва бирлашмалар ҳозирнинг ўзидаёқ талайгина иқтисодий рағбатлантириш фондларига эга эканликларини биласизлар. Ана шу фондлар 50 миллиард сўмликдан ошиб кетган. Халқнинг бу маблағларидан тежаб-тергаб фойдаланиш, меҳнат коллективларининг биринчи навбатдаги эҳтиёжларини устун қўйиш керак.

Яширишнинг ҳожати йўқ, бошқача ҳам иш тутишадику, ахир. Баъзида иккинчи даражали ишларга кўп пул сарфланмоқда ёки шошмаса ҳам бўладиган ишларга ажратиб берилмоқда.

Жойлардаги баъзи раҳбарлар гигантчилик кайфиятларига берилиб кетишган деса бўлади. Маданият саройи барпо этишса, албатта, мармар, биллур билан, ўймакорлик нақшлари билан безатилади. Бадиий панно ўрнатиладиган бўлса шундай каттасини ўрнатишадики, ҳатто осмон ҳам кўринмай қолади, деса бўлади. Менимча, бу — бизни кўриб қўй, қабилида гўзалликни савдогарларча тасаввур этишдан бўлса керак. **(Залда ҳаяжонланиш).**

Ҳамма нарсанинг меъёрида бўлгани яхши. Шуни ҳамиша ёдда тутиш керакки, болалар боғчаси, келин-куёвлар учун уй-жой, цехдаги яхши ошхона, қишлоқдаги клуб — турмуш тарзимизнинг фойдасига қилинадиган энг яхши кўргазмали агитациядир.

Ўртоқлар! Мамлакатнинг ҳамма жойида бўлгани каби сизларнинг заводингизда ҳам энг мураккаб, масъулиятли ишга коммунистлар биринчи бўлиб киришадилар. Айни шу нарса уларнинг кенг омма ўртасидаги обрў-эътиборини мустаҳкамлайди.

Коммунистик партия бутун халқнинг авангардидир. Аммо у ўзининг синфий моҳиятига, программавий мақсадларига, идеологияси ва сиёсатига кўра, КПССда ишчилар ўйнаётган ролга кўра большевизмнинг шонли анъаналарига содиқ ишчилар синфи партияси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Бу ҳол партия фаолиятининг революцион давомийлигини, ички ва ташқи сиёсатининг қатъий қарор топган синфий характерини таъминламоқда. Бу ҳол биз ривожланган социализмни такомиллаштириш деб атаётган ғоят катта иш муваффақиятининг гарантиясидир.

Партия социалистик қурилиш йиллари мобайнида ажойиб раҳбар кадрларни, омманинг чинакам йўлбошчиларини тарбиялади. Уларнинг иши мураккаб, ғоят масъулиятлидир. Кишилар ҳам бундай ўртоқлар тўғрисида зўр ҳурмат билан гапирмоқдалар.

Лекин баъзида айрим ходимлар ишлаб чиқаришда ва турмушда нотўғри хатти-ҳаракат қилган ҳоллар тўғрисида гап борганда ҳаққоний ғазабланишни ҳам эшитиш мумкин. Бундай фактларга тоқат қилиб бўлмайди. Марказий Комитет қўл учида ишлаётганларга, қонунни, КПСС Уставини бузаётганларга нисбатан қаттиқ талабчанлик қилиб келди ва бундан буён шундай талабчанлик қилаверади. Биз КПСС Марказий Комитети февраль Пленумида бу ҳақда қатъий қилиб айтган эдик. Яна бир марта шуни такрорлаб ўтмоқчиманки, бизнинг талабчанлигимиз ва принципиаллигимиз ҳеч қачон — бугун ҳам, эртага ҳам, келгусида ҳам сусайтирилмайди. **(Қарсаклар).**

Вальцовкачи Александр Павлович Моисеевнинг фикрига қўшиламан. У ўз нутқида социал адолатнинг ҳар бир граждан жамиятга нисбатан ўз бурчларини қатъиян бажариши каби муҳим қиррасини жуда рўй-рост айтиб ўтди. Сиз ҳақсиз, Александр Павлович. Шундай кишилар борки, улар ҳамма нарсани — тегишлисини ҳам, тегишли бўлмаганини ҳам олишни истайдилар. Кўпгина оладилар ҳам. Жамият олдидаги ўз бурчларини эса унутиб қўядилар. Шу боисдан мен Москва партия ташкилоти «Иззат-ҳурмат ва шон-шуҳрат — меҳнатга яраша!» деган яхши шиор остида олиб бораётган кўп томонлама ишни тўла-тўкис қўллаб-қувватлайман. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар, сизлар кўпгина ҳаётий проблемаларни тилга олиб ўтдингиз. Жумладан, уй-жой программасини амалга ошириш истиқболлари билан қизиқдингиз.

Сизларга маълум қиламанки, Марказий Комитет Сиёсий бюроси шу беш йилликда уй-жой қурилиши тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Госпланга, министрликлар ва идораларга уй-жойларни фойдаланишга топшириш беш йиллик топшириғи (топшириқ эса жуда юқоридир) сўзсиз тўла ва ошириб бажарилиши учун барча зарур маблағ ва ресурсларни ажратиб бериш топширилди.

Тўғри, квартира олган кишилардан ҳам хатлар келиб туради, аммо бундай квартиралар ўлда-жўлда, чала қурилган квартиралардир. Афсуски, бундай ҳоллар учраб туради, шундай квартираларга кўчиб кирган кишиларнинг хуноби ошганлигини тушуниш мумкин.

Уй-жойлар, моллар, хизматларнинг сифати масалалари — иқтисодий, хўжалик масалаларигина бўлиб қолмай, шу билан бирга социал масалалар ҳамдир. Бу масалалар миллионлаб кишиларнинг манфаатларига бевосита дахлдор. Юксак сифат кўпгина омилларга боғлиқ, албатта. Шундай бўлса ҳам ходимнинг ишга муносабати, айтишим мумкинки, ишчи виждони олдинги ўринларнинг бирида туради.

Ишчилар, ўқитувчилар, врачлар учун, ўзинг учун, ниҳоят ўз фарзандларинг учун квартираларни ёмон қуриш мумкинми, ахир?

Биз меҳнат қаҳрамонларини ҳақли равишда шарафлаймиз, уларни бутун мамлакат билади. Лекин хўжасизликнинг ҳам ўз айбдорлари бор-ку, ахир. Бракчининг ҳам ким эканлигини кўрсатиб қўядиган пайт келди. Ким ёмон маҳсулот ишлаб чиқараётганлиги маълум бўлиши керак. Масъулиятсизлик учун эса қаттиқ жазолаш зарур. **(Қарсаклар).**

Ўртоқлар! Тузумимизнинг қудрати омманинг онглилиги билан кўп карра кучаяди. Партия КПСС Марказий Комитети 1983 йил июнь Пленумида узоқ муддатли аҳамиятга эга бўлган идеология фаолиятининг кенг концепциясини олға сурди. Пленум қарорлари ғоявий-тарбиявий, оммавий-сиёсий ишларни барча йўналишларда такомиллаштиришга қудратли омил бахш этди.

Идеология соҳасидаги куч-ғайратлар марказини меҳнат коллективига, бошланғич партия ташкилотига кўчириш асосий вазифадир. Бутун фаолият баъзида идеология идоралари ўзининг доирасида чекланиб қолаётган қоғозбозлик ва кўп соатлар давом этадиган мажлисбозликлар қилишдан иборат ҳали ҳам мавжуд инерция кучидан батамом воз кечиш керак.

Бошқа соҳаларда бўлгани каби идеология соҳасида ҳам ишчанлик, уюшқоқлик, ижрони аниқ контрол қилиш ва текшириш, амалий натижаларга эриша билиш маҳорати зарур.

Ўртоқлар, бугун сўзланган нутқларнинг ҳаммаси бунёдкорлик тўғрисидаги ғамхўрлик руҳи билан суғорилганлиги қонуниятли бир ҳолдир. Ишчилар синфи ўзининг табиатига кўра бунёдкор синфдир. Сизларнинг сўзларингиз совет халқининг мустаҳкам тинчликка бўлган иродасини ифода этади.

Сизлар халқаро вазиятга бераётган баҳога қўшилмасдан бўлмайди. Дарҳақиқат, СССРга ва бошқа социализм мамлакатларига қарши «салб юриши» деб аталмиш юриш ташкилотчилари бизни тиз чўктиришни истардилар. Ҳеч қачон бундай бўлмайди! **(Гулдурос қарсаклар).**

Биз не-не машаққатлар билан революциямизни амалга оширдик, уни ҳимоя қилдик, социализм барпо этдик — ҳозир эса мамлакатни ривожлантириш, халқ турмушини яхшилашдан иборат улуғвор планларни турмушга татбиқ этмоқдамиз. Биз ўзимизнинг дунёқарашимизни, ижтимоий тузумимизни ҳеч кимга тиқиштираётганимиз йўқ. Бизга ўзгаларнинг ерлари ҳам керак эмас. Совет Иттифоқи фақат бир йўлни—тинч-тотув яшаш йўлини, ўзаро манфаатли халқаро ҳамкорлик йўлини чин қалбдан таклиф этмоқда.

Айни вақтда ҳамма нарса ҳам бизнинг эзгу ниятимизга боғлиқ эмаслиги тушунарлидир. Сиёсатда эса биз сўзларга эмас, балки фақат амалий ишларгагина ишонамиз. Қурол-яроғларни қисқартиришми — демак ҳақиқатан ҳам ўзаро қисқартириш керак. Ядро қуролини йўқотиш керакми — демак ҳақиқатан ҳам ҳар иккала томоннинг шундай қуролини йўқотиш керак. АҚШ, НАТО шундай қилган тақдирда биз ҳам шунга яраша иш тутган бўлур эдик.

Тинчликни сақлаб қолиш мумкинлигига совет кишиларининг ишончлари комил. Воқеаларнинг ривожини муҳолифликдан кескинликни юмшатиш сари буриб юбориш мумкин. Тинчлик манфаатлари йўлида ҳалол ва конструктив ишлашни истаётган ҳукуматлар ҳамда ташкилотлар билан мулоқотга тайёрмиз, улар билан актив ҳамкорлик қилишга тайёрмиз.

Ҳозирча ҳарбий ва сиёсий кескинлик мавжуд экан, АҚШ ва НАТО давлатлари мамлакатимизга ракета-ядровий хавф солаётган экан кучлар нисбати империализм фойдасига ўзгармаслиги ва биз заифроқ бўлиб қолмаслигимиз учун ҳушёр бўлиб, ҳамиша сергак туриш керак.

Социалистик Ватан хавфсизлиги тўғрисидаги ғамхўрлигимиз соғлом фикрловчи ҳар бир кишига тушунарлидир. Ўтган уруш ҳар бир совет оиласига келтирган жудолик алами ҳеч қачон босилмайди. Мамлакатимиз ўз мустақиллиги учун, жаҳон цивилизациясини фашист ваҳшийлари асоратга солиши хавфидан қутқариб қолиш учун 20 миллион кишини қурбон берди.

Партия Марказий Комитети билан Совет ҳукумати ўзларининг халқ олдидаги ғоят буюк масъулиятини тушунадилар. 1941 йилнинг июни такрорланмайди. Ҳар қандай агрессор дарҳол интиқомга йўлиқади. Буни ҳамма — дўстларимиз ҳам, ғанимларимиз ҳам билиб қўйишсин. **(Гулдурос қарсаклар).**

Халқаро вазият кескинлашганлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитетига кўплаб хатлар келиб турибди, уларнинг авторлари меҳнат ҳафтасини узайтиришни, мамлакат мудофаа фондини тузишни таклиф этмоқдалар.

Аввало, шундай таклифлар билан мурожаат этган минглаб совет ватанпарварларига — уруш ва меҳнат ветеранларига, ёш ишчи ва колхозчиларга, коммунистларга, партиясизларга сидқидилдан миннатдорчилик билдирмоқчиман.

Шуни айтиш керакки, бизнинг иқтисодий потенциалимиз, мудофаа самарадорлигини ошираётган янги техника воситалари Совет давлати билан унинг иттифоқчилари хавфсизлигини ана шу таклиф этилаётган тадбирларсиз ҳам пухта таъминлаш имконини беради.

Мамлакатни ривожлантириш ҳамда совет кишиларининг турмуш даражасини ошириш соҳасида белгиланган социал-иқтисодий программалар ҳам изчиллик билан рўёбга чиқарилаверади.

Ўртоқлар! Тез орада ленинчи партиямиз ўзининг XXVII съездига бевосита тайёргарлик кўриш даврига қадам қўяди. Ўзларингиз тушунасизки, олдинда кенг кўламли, ғоят хилма-хил ишлар турибди.

Биз сиёсий ва ташкилотчилик ишининг, хўжалик қурилишининг ишончли тажрибаси билан бойиганмиз, партия билан халқнинг метиндек бирлигига таянмоқдамиз. КПСС Марказий Комитети ўтказиб келаётган йўл ҳар бир коммунист иштирокида ҳар жиҳатдан пухта ўйланган тўғри йўлдир, дейиш мумкин. Барча совет кишилари партия сиёсатини амалий ишлари билан актив қўллаб-қувватламоқдалар. Белгиланган вазифаларни ҳал этишимизнинг, ўртага қўйган мақсадларимизга эришишимизнинг гарови ҳам мана шундадир. **(Давомли қарсаклар).**

Пировардида ўзимга доир бир неча сўз айтиб ўтмоқчиман.

Шодиёна кутиб олганлигингиз ва ошкора суҳбатлашганлигингиз учун сизларга ташаккур билдираман. Сизларнинг самимий табрикларингиз ва эзгу истакларингиз бардамлик, куч-ғайрат бағишлайди, муштарак ишимизнинг муваффақиятига бўлган ишончни мустаҳкамлайди.

Яна бир бор сидқидилдан раҳмат, азиз металлург ўртоқлар! Оғир меҳнатингизда сизларга янгидан янги ютуқлар, ҳаётда жами эзгуликларни тилайман. Ҳар бирингиз учун, сизларнинг яқин кишиларингиз учун Биринчи Май порлоқ ва қувончли бўлсин! **(Гулдурос, давомли қарсаклар. Ҳамма ўрнидан туради).**

Ўртоқ К. У. ЧЕРНЕНКОнинг

МОСКВАДАГИ «СЕРП И МОЛОТ» МЕТАЛЛУРГИЯ ЗАВОДИНИНГ ИШЧИЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ

(Боши биринчи бетда).

берди. Пойтахт меҳнаткашлари шу йил биринчи квартал планини ва социалистик мажбуриятларини бажардилар. В. В. Гришин меҳнат унумдорлигини пландан ташқари ошириш ва маҳсулот таннархини қўшимча равишда камайтириш тўғрисидаги партиянинг топшириғи муваффақиятли бажарилаётганлигини Константин Устинович Черненкога маълум қилди.

Ўртоқ В. В. Гришин «Серп и Молот» заводи металлурглари олдида турган бир қанча вазифаларга тўхталиб ўтди. Заводни реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантиришни тугаллашга оид ишларни жадаллаштириш мамлакат халқ хўжалиги учун зарур бўлган сифатли металл маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга эришиш муҳимдир, деди у. Завод партия ташкилоти мана шу вазифаларни амалга ошириш соҳасида коллективнинг ишларига бошчилик қилиши керак. У «Серп и Молот» заводининг коммунистлари, меҳнаткашлари Москванинг барча меҳнат аҳли сингари шу йил ва умуман беш йиллик планини тўла ва ошириб бажариш учун барча ишларни қиладилар, деб ишонч билдирди.

Ўртоқ В. В. Гришин Константин Устинович Черненкони, бу ерда ҳозир бўлган барча кишиларни меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик байрами — 1 Май куни билан самимий табриклади ва ҳаммага ишда янгидан янги муваффақиятлар тилади.

Шундан кейин узоқ давом этган қарсаклар билан кутиб олинган Константин Устинович Черненко нутқ сўзлади.

Суратда: завод ишчилари билан учрашув пайти.

В. Мусаэльян ва Э. Песов фотоси. (ТАСС).

Ўртоқ К. У. Черненконинг нутқи зўр эътибор билан тингланди, бир неча бор давомли қарсаклар билан бўлиниб турди.

Металлурглар учрашувдан эсдалик сифатида ўртоқ К. У. Черненкога завод ёдгорлиги — корхонанинг 100 йиллиги шарафига чиқарилган юбилей медали ва нишонини топширдилар.

Ўртоқ К. У. Черненко цехларни бориб кўрди. Ишчилар Константин Устиновични қизғин қутладилар.

Янги сортли прокат цехи металлургия ишлаб чиқаришининг ҳозирги даражаси тўғрисида яққол тасаввур беради. Ярим километрдан олисга чўзилган цех ёп-ёруғ, кучли вентиляция установкалари ҳавони бир неча бор алмаштириб туради. Электрон ёрдамида бошқариладиган мукаммал автоматлар металлургларнинг оғир қўл меҳнатини ўз зиммасига олади.

Ишчилар ўртоқ К. У. Черненко билан суҳбатлашар эканлар, партия билан давлатнинг ички ва ташқи сиёсатини тўла-тўкис қўллаб-қувватлаётганликларини изҳор қилдилар, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, иқтисод ва тежамкорлик, интизомни мустаҳкамлаш йўллари тўғрисида ўз фикр-мулоҳазаларини изҳор қилдилар. Улар ҳозирги мураккаб халқаро вазиятда москвалик металлурглар мамлакатнинг иқтисодий ва мудофаа потенциалини бутун чоралар билан мустаҳкамлашни ўзларининг бурчи, деб билаётганликлари ҳақида гапирдилар.

Шу корхонада чорак аср ишлаган катта оператор Г. Г. Вовк коллектив ҳузурига келганлиги учун Константин Устиновичга самимий миннатдорчилик изҳор қилди.

Суҳбатга қўшилган катта оператор Ю. Е. Фроленко касбдош ўртоқлари номидан гапириб, заводни реконструкциялаш топшириқлари муваффақиятли бажарилади, деб ваъда берди.

Ишчилар корхонани янгилаш билан бир вақтда кенг кўламдаги социал программа ҳам амалга оширилаётганлиги тўғрисида гапирдилар. Масалан, оператор В. Д. Тришкина шундай деди: бизлар тўғримизда ғамхўрлик қилинаётганлигини доимо ҳис этиб турибмиз. Мен буни ишчи аёл ва она сифатида тасдиқлашим мумкин. Бизда ҳамма нарса: севимли иш ҳам, дам олиш учун имкониятлар ҳам муҳайё. Яқинда завод бизларга янги квартира берди. Турмуш ўртоғим ҳам айни шу цехда ишлайди.

Металлурглар ўртоқ К. У. Черненкони Биринчи Май байрами билан самимий табрикладилар.

Константин Устинович ўз атрофидаги ишчиларга мурожаат қилиб шундай деди:

— Ўйлаб кўринг-а, ўртоқлар, — биз эга бўлган ҳамма нарсалар, мамлакатимизнинг барча бойликлари, — буларнинг ҳаммаси меҳнаткаш, моҳир қўллар билан, ишчилар синфи қўли билан, меҳнаткаш инсон қўли билан яратилгандир.

Сизларга, сизларнинг цехингизга қараб туриб, фидокорона меҳнати, истеъдоди заминимизга хос бўлган ҳамма нарса мужассам этаётган: уйлар бунёд қилиб, ғалла етиштираётган, пўлат эритиб, кўприклар ва гидростанциялар қураётган совет кишиларимиз учун ифтихор туйғулари билан тўлиб-тошасан, киши. Бугун сизлар билан ўтган учрашувлар ва суҳбатлар чоғида мен жаҳонда тенги йўқ ажойиб ишчилар синфимиз борлигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдим.

Сизларга раҳмат! Сизларга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ҳамда ижодий ва мамлакат учун ғоят зарур меҳнатингизда муваффақиятлар тилайман.

Ўртоқ К. У. Черненко сортли прокат цехида виставкани кўздан кечирди. Виставкага «Серп и Молот» заводи ишлаб чиқараётган маҳсулот намуналари қўйилган. Завод маркаси истеъмолчиларга ғоят манзур бўлмоқда. Экспозицияга корхонада қурилаётган махсус цех ишлаб чиқарадиган халқ истеъмол моллари ҳам киритилган.

Ўртоқ К. У. Черненконинг Москвадаги «Серп и Молот» металлургия заводи коллективи билан учрашуви партия ва халқнинг бузилмас бирлиги — совет кишиларининг КПСС ленинчи Марказий Комитети теварагида мустаҳкам жипслашганлигининг ёрқин ифодаси бўлди, Советлар мамлакати меҳнаткашларининг ривожланган социализм жамиятини такомиллаштириш соҳасида партия режаларини амалга оширишга бўлган азму қарорини ва иродасини намойиш қилди.

(ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Боши биринчи бетда).

Советлари, халқ депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетлари зиммасига партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг, халқ маорифи органларининг, мактаблар ва бошқа таълим-тарбия муассасаларининг педагогик коллективлари зиммасига КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленуми қарорларида, умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг ривожланган социалистик жамият босқичида мамлакат халқ маорифини такомиллаштиришнинг илмий асосланган узоқ муддатли программасини белгилаб берган Асосий йўналишларида қўйилган вазифаларни бажариш мажбуриятини юклади. Лениннинг ягона, меҳнат, политехника мактаби принципларини изчиллик билан амалга ошириш, бу мактабнинг ишини сифат жиҳатидан янги поғонага кўтариш, юксак ғоявий ва маънавий-сиёсий фазилатларга, меҳнат ва хулқ-атвор маданиятига эга бўлган коммунизмнинг актив бинокорларини тарбиялашни таъминлаш топширилди.

Ўрта умумий таълим мактабида таълим беришнинг ўн бир йиллик (иттифоқдош республикаларда ҳозир мавжуд бўлган ўн бир йиллик таълим мактабларида ўн икки йиллик) таълимга аста-секин ўтиш амалга оширилсин, болалар 6 ёшидан ўқитила бошлансин. Бошланғич уч йиллик мактаб қайта ташкил этилиб, тўрт йиллик мактабга айлантирилсин.

Умумий таълим мактабида таълим ва тарбиянинг қуйидаги мақсадлари ҳамда вазифалари белгиланди:

— Бошланғич мактаб (I—IV синфлар) болаларни ҳар томонлама камол топтиришга асос солиши, тез, онгли, ифодали ўқиш, ҳисоблаш, саводли ёзиш, ривожланган нутқ, маданий хулқ-атворнинг мустаҳкам кўникмаларини шакллантиришни таъминлаши лозим. У ўқишга ва ижтимоий фойдали меҳнатга ҳалол муносабатни, Ватанга меҳр-муҳаббатни тарбиялаши керак. Бошланғич мактабдаги таълим муддатини бир йил узайтиришдан болаларни жисмоний жиҳатдан ривожлантиришни яхшилаш, музика, тасвирий санъат билан шуғулланиш ва атроф-муҳитни тушуниш учун фойдаланиш ҳам лозим;

— Тўлиқсиз ўрта (тўққиз йиллик) мактаб (I—IX синфлар) ўқувчиларни илм-фан асослари соҳасида мунтазам билимлар билан қуроллантириши, марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириши, мактаб, ўқувчиларини ҳозирги замон ишлаб чиқаришининг илмий асослари билан ва энг муҳим касблар билан таништириши, мустақил ишлаш кўникмалари ва маҳоратини сингдириши керак. Тўққиз йиллик мактаб - барча ўқувчилар учун мажбурий бўлиб, умумий ўрта ва ҳунар таълими олиш учун база ролини ўйнайди.

— Ўрта мактаб —I—XI (XII) синфлар—ёшларга умумий ўрта таълим беришни туғаллайди, айрим предметлар юзасидан чуқурроқ машғулотлар ўтказиш, меҳнат маҳоратлари ва кўникмаларини эгаллаш, оммавий касблардан бири соҳасида бошланғич малака олиш имкониятларини кенгайтиради. Бу ерда шахснинг ғоявий-маънавий ва гражданлик фазилатлари янада чуқур асосда шакллантирилади.

СССР Маориф министрлигига умумий таълим ўн бир йиллик мактабининг янги типовой ўқув планини ишлаб чиқиш ва уни 1986—87 ўқув йилидан бошлаб жорий этиш тартибини уч ой муддат ичида ишлаб чиқиш топширилди. Унда ҳафтасига ўқув вақтининг қуйидаги миқдори кўзда тутилсин: 1 синфда — 20 соат, II синфда—22 соат, III—IV синфларда — 24 соат, V—VIII синфларда —30 соат ва IX—XI (XII) синфларда — 31 соат.

Физика-математика, химия-биология, ижтимоий-гуманитар ва техника циклларидаги айрим предметлар юзасидан ўз билимларини чуқурлаштиришни хоҳловчи мактаб ўқувчилари учун типовой ўқув планидан ташқари ҳафтасига VII—IX синфларда — 2 соат ва X—XI (XII) синфларда — 4 соат вақт ажратиш кўзда тутилсин. Иттифоқдош республикаларнинг миллий мактабларида рус тилини ўрганиш учун II—XI (XII) синфларда ҳафтасига қўшимча равишда 2—3 соат вақт ажратилади.

Умумий таълим мактабларида ўқувчиларга меҳнат тарбияси, таълими бериш ва уларни касб танлашга ўргатишни яхшилаш мақсадида қўшимча равишда мактаб ўқувчиларининг ижтимоий-фойдали, унумли меҳнат қилиши учун: II—IV синфларда ҳафтасига 1 соат, V—VII синфларда 2 соат, VIII—IX синфларда 3 соат, X—XI (XII) синфларда 4 соатгача вақт ажратиш жорий этилади, шунингдек, ўқувчиларнинг: V—VII синфларда 10 кун, VIII—IX синфларда 16 кун ва X (XI) синфда ҳар йилги меҳнат практикаси учун 20 кун жорий қилинади. Шу муносабат билан синфлардаги ўқув йилининг муддати тегишли кунлар миқдорида узайтирилади. Меҳнат практикасини ўташ муддатлари ва тартибини халқ депутатлари шаҳар ва район Советларининг ижроия комитетлари маҳаллий шароитларга қараб белгилайдилар.

Умумий таълим мактаблари ва ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчиларини ўқув йили вақтида қишлоқ хўжалик ишларига ва ўқув жараёни билан боғлиқ бўлмаган бошқа ишларга чалғитиш тақиқланди.

Янги ўқув планларига зарур шарт-шароитлар яратилишига қараб босқичма-босқич ўтилсин.

СССР Маориф министрлигига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига асосан 1986 — 1990 йилларда болаларни 6 ёшдан ўқитишга ўтишни амалга ошириш топширилди. Районларда зарур шароитлар вужудга келганлигини: ўқиш жойлари билан, ўқитувчи ва тарбиячи кадрлар билан, куни узайтирилган группалар билан таъминланишни эътиборга олиб, бу усулга ўтишнинг конкрет плани ишлаб чиқилсин. Таълим йиллари бўйича ўқув материалининг мазмуни белгилаб қўйилсин, 6 ёшли болаларнинг ёш хусусиятларига мувофиқ келадиган дарсликлар ва кўргазмали ўқув қуроллари тайёрланиб, 1986 йилгача нашр этилсин. Соғлиқни сақлаш органлари билан биргаликда болаларни диспансер кўригидан ўтказиш, ўқув топшириқларини нормалаш ва мактаб гигиенаси талабларига риоя этиш таъминлансин. Олти ёшли болалар учун дарс муддати 35 минутли қилиб белгилансин.

6 ёшли болаларга мактабда таълим бериш учун шароит яратилгунича, уларга болалар боғчаларида 1 синф программаси асосида ўқитувчиларни жалб этиб, таълим бериш уюштирилади. Болалар боғчасида 1 синф ягона программаси асосида ўқимаган болалар 7 ёшидан бошлаб бошланғич мактабнинг амалдаги уч йиллик ўқув планига мувофиқ ўқитилади. Болаларни 6 ёшдан ўқитишга ўтишнинг ҳар бир мактабдаги конкрет муддатларини халқ депутатлари шаҳар ва район Советларининг ижроия комитетлари белгилайдилар.

СССР Маориф министрлигига, СССР Педагогика фанлари академиясига СССР Фанлар академияси билан биргаликда фан-техника ва социал тараққиётнинг ҳозирги эҳтиёжларига мувофиқ равишда мактабдаги таълим-тарбия жараёнининг ғоявий-назарий савиясини янада ошириш чораларини кўриш топширилди.

Ўқув программалари ва дарсликларнинг мазмунини қайтадан кўриб чиқиш, табиий ва ижтимоий фанларнинг табиат ва жамият тараққиёти қонунларини очиб берувчи асосий тушунчалари ҳамда ғояларини фан ва техниканинг ҳозирги ютуқларини, коммунистик қурилиш практикасини ҳисобга олиб аниқ ва равшан баён этишни таъминлаш зарур; ўқувчиларнинг ортиқча банд бўлиши, ўқув материаллари мураккаблиги, ўринсиз қайтариқлар ва формализм тугатилсин; табиий ва гуманитар фанларни ҳаёт билан боғлаб ўқитиш кучайтирилсин, уларни ўқитиш атрофидаги дунёни билиб олишда ёшларга яхшироқ ёрдам беришига эришилсин.

СССР Маориф министрлигига, СССР Ҳунар-техника таълими давлат комитетига, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига, СССР Педагогика фанлари академиясига, СССР Фанлар академиясига умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг Асосий йўналишлари талабларига биноан қуйидагилар топширилди:

мактабларда, ҳунар-техника ва ўрта махсус ўқув юртларида ўқувчиларнинг умумий маълумот ягона даражаси таъминлансин;

Табиий-математика цикли предметларини ўқитиш савияси оширилсин, у ёш авлодда дунёнинг замонавий табиий-илмий манзарасини ҳосил қилишга, илм-фандан замонавий ишлаб чиқаришнинг асосий тармоқларида ва бошқа фаолият соҳаларида амалий равишда қўлланиш ҳақида билим ва тасаввурлар беришга қаратилсин;

Умумий таълим мактабларининг, ҳунар-техника билим юртларининг, ўрта махсус ўқув юртларининг юқори синфларида электрон-ҳисоблаш техникасининг асосларини ўргатиш ташкил этилсин, шу тариқа ўқувчиларда компьютерларни ишлатиш кўникмаларини ҳосил қилиш ва улар халқ хужалигида шу техникадан кенг қўлланиш тўғрисидаги билимлар билан қуроллантирилсин. Шу мақсадда ўқувчилар учун махсус курс ишлаб чиқиш, зарур дарсликлар, ўқув қўлланмалари, мактаб ва мактаблараро кабинетлар ташкил этиш, шунингдек, база корхоналарнинг ва бошқа муассасаларнинг компьютер техникасидан ўқув мақсадларида фойдаланиш кўзда тутилсин.

Умумий таълим мактабларининг ўқув жараёнига компьютерларни жорий этиш билан боғлиқ бўлган психологик-педагогик проблемаларни тадқиқ этиш йўлга қўйилсин ва унинг натижалари 1986 йилда КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советига маълум қилинсин.

Қарорда ижтимоий-сиёсий фанларни ўқитишни такомиллаштириш зарурлиги таъкидланган. Бу фанларни ўқитиш коммунистик идеалларни, юксак ахлоқий-ҳуқуқий фазилатларни, социалистик интернационализм ва ўз мамлакати учун фахрланиш туйғуларини, меҳнатга ва социалистик Ватанни ҳимоя қилишга шай бўлиб туриш, совет турмуш тарзининг афзалликларига эътиқод буржуа идеологияси ва ахлоқига нисбатан муросасизлик туйғусини шакллантиришга қаратилиши керак.

Ўрта умумий таълим мактаблари, ўрта ҳунар-техника билим юртлари ва ўрта махсус ўқув юртлари учун янги «Жамиятшунослик» курси ишлаб чиқилсин, 1987 йилда шу предмет юзасидан программа ва дарслик тайёрланиб, улар эксперимент тарзида синаб кўрилсин. Инсоният цивилизациясининг ривожланиши ҳақида яхлит билимни шакллантириш учун умумий тарих ягона курси яратилсин, унинг СССР тарихи курсини ўқитиш билан ўзаро боғланиши таъминлансин. Иттифоқдош республикаларнинг тарихини ўқитиш тартибга солинсин. «Воспитание школьников» ва «История и обществоведение в школе» журналларини ҳар ойда чиқаришга рухсат берилди.

Ўқувчиларга экономика ва экология таълими беришда географияни ўргатиш имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин. Иттифоқдош республикаларнинг географиясини ўқитиш СССР географияси курси билан узвий равишда боғлансин.

Юксак маънавий идеаллар ва эстетик эҳтиёжлар соҳиби бўлмиш маънавий бой, уйғун камол топган шахсни вояга етказишда адабиёт дарсларининг роли кучайтирилсин. Ўрта мактабда адабиётни ўқитишга рус, совет ва чет эл классикасининг энг яхши асарларини ўргатиш асос қилиб олинсин. СССР Маориф министрлигига, СССР Фанлар академиясига, СССР Педагогика фанлари академиясига, СССР Маданият министрлигига, ижодий союзларга иттифоқдош республикаларнинг маориф министрликлари иштирокида мактабдаги адабиёт курсининг, музика, бадиий, адабий ижодкорлик, кино санъати юзасидан факультатив машғулотлар ва синфдан ташқари иш программалари ҳамда қўлланмаларининг мазмунини такомиллаштиришга оид таклифларни ишлаб чиқиш топширилди. Адабиёт ва санъат арбоблари болалар билан бевосита иш олиб боришга кенгроқ жалб этилсин.

Ўқувчиларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ва уларни СССР Қуролли Кучларида хизмат қилишга тайёрлаш қатъиян яхшилансин. Ўқувчиларнинг ҳарбий-амалий ва ҳарбий-жисмоний маҳоратлари ҳамда кўникмаларини ривожлантиришга, уларда социализм ғалабаларининг ҳимоячиси, интернационалист ватанпарварлик фазилатларини шакллантиришга алоҳида эътибор берилсин. Ўқишдан ташқари вақтда физкультура ва спорт машғулотларининг хилма-хил формаларини ривожлантириш мактаб ўқувчиларини жисмоний тарбиялашнинг энг муҳим йўналиши деб ҳисоблансин.

СССР Маориф министрлигига, СССР Фанлар академиясига, СССР Педагогика фанлари академиясига, иттифоқдош республикаларнинг маориф министрликларига мактабнинг вазифаларига ва янги ўқув планига мувофиқ амалдаги дарсликларни қайта ишлаб чиқиш, уларнинг ғоявий-тарбиявий даражасини ошириш, уларнинг янада тушунарли бўлишини, амалий ишларга қаратилишини, фанлараро алоқаларини таъминлаш топширилди. Қўлланмалар ва дидактик материаллар билан бир комплексда такомиллаштирилган янги дарсликлар тайёрланиб, СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети билан биргаликда нашр қилинсин. Дарсликларни яратишга тажрибали ўқитувчилар, методистлар ва олимлар жалб этилсин.

Янги дарсликлар қоида тариқасида, конкурслар асосида нашр этилиши ҳамда мактабларда пухта ва кенг эксперимент синовидан кейин жорий этилиши белгилаб қўйилди.

СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетига, СССР Маориф министрлигига, СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети ва СССР Молия министрлиги билан биргаликда СССР Министрлар Советига мактаб дарсликларини ва ўқув-методик қўлланмаларини яратган авторларни моддий рағбатлантиришни яхшилаш тўғрисида таклиф киритиш тавсия қилинди.

СССР Маориф министрлигига, СССР Педагогика фанлари академиясига, иттифоқдош республикаларнинг маориф министрликларига таълим методлари ва воситаларини такомиллаштириш, унинг актив формаларини биринчи ўринга чиқариб қўйиш; ўқувчиларни китоб билан мустақил ишлашга ўргатиш; таълим-тарбия жараёнини ташкил этишнинг асосий формаси бўлмиш дарснинг самарадорлигини ошириш; юқори синфларда лекция ва семинар машғулотлари ўтказиб туришни одат тусига киритиш; таълимнинг кабинет системасини ташкил этишни такомиллаштириш таклиф қилинди.

Бутун таълим даври мобайнида мактаб ўқувчиларини психология-педагогика жиҳатидан ўрганишни яхшилаш, уларнинг қизиқишлари ва майлларини аниқлаш, шунингдек, айрим ўқувчиларнинг ўқишда орқада қолиши ва хулқ-атворидаги камчиликлари сабабларини ўз вақтида ўрганиш, шу ҳодисаларни тугатишнинг энг самарали йўлларини танлаб олиш зарур, деб топилди.

Қарорда педагогик ишлардаги расмиятчиликни сабот билан тугатиш, таълим беришнинг энг мақбул усуллари, шакллари ва воситаларини танлаб олишда ўқитувчиларнинг имкониятларини кенгайтириш, педагогика фанининг ютуқларини практикага дадилроқ жорий этиш, педагогик ишларнинг икир-чикирларигача белгилашга йўл қўймаслик зарурлиги таъкидланди. Ўқитувчилар билан методик ишни активлаштириш, уларнинг ташаббусини, ижодий изланишларини ҳар томонлама ривожлантириш, илғор педагогика тажрибасини чуқурроқ ўрганиш лозим. Синф раҳбарининг роли ва эътибори оширилсин, болалар билан таълим ва тарбия ишида унга зарур шарт-шароитлар яратиб берилсин. Ўқитувчилар ва тарбиячилар учун мўлжалланган методик адабиётнинг сифатини ошириш таъминлансин, ўқув-методик комплектлар яратилиб, уларга илмий-оммабоп, справка материаллари, дидактик материаллар ва кўргазмали қўлланмалар киритилсин.

СССР Маориф министрлигига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига халқ маорифи органларининг, педагоглар коллективлари ва ҳар бир ўқитувчининг мактаб иши мазмуни ҳамда самарадорлиги учун масъулиятини ошириш таклиф қилинди. Расмиятчилик ва процент кетидан қувиш, ўқувчиларнинг билими ва хулқ-атворига баҳо беришда кўнгилчанлик фактлари мактаб практикасидан қатъиян чиқариб ташлансин. Мактабларнинг ўзлаштириш тўғрисидаги ҳисоботи бекор қилинсин. Ўқитувчиларнинг ва умуман мактабнинг ишига баҳо беришнинг илмий асосланган мезонлари ишлаб чиқилсин, мактаб ўқувчиларининг билимига холисона баҳо берилиши учун уларнинг масъулияти оширилсин, бунда мактаб ва ўқитувчи фаолиятининг натижалари ўз талабалари билимларининг чуқурлиги ва пухталиги билан, ғоявий ва ахлоқий хусусиятлари билан, уларнинг турмушга ва меҳнатга нақадар тайёрланганлиги билан белгиланиши лозимлиги эътиборга олинсин.

Мактаб ўқувчилари тўлиқсиз ўрта ва ўрта мактабни тамомлаганидан кейин уларни табақалаштириб аттестация қилиш системаси ишлаб чиқилиб жорий этилсин, айрим предметлардан қониқарсиз баҳо олган ўқувчиларни юқори синфга ўтказиш ёки қайта ўқитиш учун қолдириш тўғрисидаги масалаларни узил-кесил ҳал этишда мактаблар педагогика советларининг роли оширилсин. 1985/86 ўқув йилидан бошлаб ўқувчилар учун янги қоидалар, хулқи учун, ўқишга ва ижтимоий фойдали меҳнатга мойиллиги учун баҳо қўйиш нормалари, шунингдек тўққиз йиллик мактабни энг яхши битириб чиққанларга имтиёзли шаҳодатномалар ҳамда ўрта мактабни битириб чиқувчиларга олтин медаллар билан бир қаторда кумуш медаллар бериш жорий этилсин.

Таълимни ташкил этишни яхшилаш ва унинг самарадорлигини ошириш мақсадида қуйидаги тадбирларни кўриш зарур деб топилди:

I—IX синфларда кўпи билан 30 ўқувчи, X—XI (XII) синфларда 25 тагача ўқувчи бўлсин. Шунга мувофиқ равишда умумий типдаги умумий таълим интернат-мактабларининг синфлари ва тарбия группаларидаги ўқувчилар сони камайтирилиб, I—IX синфларда 30 кишигача ва X—XI (XII) синфларда 25 кишигача қолдирилсин, етим болалар учун ва ота-онасининг қаровисиз қолган болалар учун умумий таълим интернат-мактабларида эса I—IX синфларда 25 кишигача, мактаб ёшидаги болалар учун болалар уйларидаги тарбия группаларида 25 кишигача, умумий типдаги умумий таълим интернат-мактабларидаги, етим болалар ҳамда ота-онасининг қаровисиз қолган болалар учун интернат-мактаблардаги, болалар уйларидаги мактабгача ёшдаги болалар группаларида 20 кишигача қолдирилсин. Бу тадбирлар 1986 йилдан эътиборан биринчи синфдан бошлаб 11 йил мобайнида изчиллик билан амалга оширилсин.

Умумий таълим мактабларида (интернат-мактабларда): шаҳар мактабларининг 25 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган, қишлоқ мактабларининг 20 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган V—IX синфларидаги, шаҳар ва қишлоқ мактабларининг 20 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган X—XI (XII) синфларидаги меҳнат таълими дарсларида; рус бўлмаган тилда ўқитадиган мактабларнинг 25 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган I—IX синфларидаги ва 20 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган X—XI (XII) синфларидаги рус тили ва адабиёти дарсларида; 25 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган V (IV)—IX синфларида, 20 ва ундан ортиқ ўқувчиси бўлган X—XI (XII) синфларида чет тили дарсларида синфларни икки группага бўлиш жорий этилсин.

СССР Маориф министрлигига СССР Молия министрлиги билан келишиб, кам комплектланган умумий таълим мактабларининг I—IV синфларидаги штатлар ҳисоб-китоб тартибини белгилаш, 1986 йил 1 сентябрдан бошлаб ҳамма ўрта умумий таълим мактабларида синфдан ташқари ва мактабдан ташқари тарбиявий иш ташкилотчиси лавозимини жорий этиш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш топширилди.

СССР Маориф министрлигига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига дудуқ болалар, психологик-жисмоний жиҳатдан ривожланмаган, мажруҳ болалар учун махсус мактаблар ва интернат-мактаблар тармоғини, шунингдек ақлий ривожланиши кечиккан болалар учун бараварлаштириб олиш синфлари тармоғини ҳар бир регионнинг эҳтиёжларига мувофиқ равишда янада ривожлантиришни таъминлаш таклиф қилинди. СССР Маориф министрлиги, СССР Педагогика фанлари академиясининг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг эътибори кечки ва сиртқи мактабларнинг иш мазмунидаги ва ташкил этилишидаги жиддий камчиликларни тугатиш, улардаги таълим-тарбия жараёни сифатини, ўқувчиларга нисбатан билим олиш учун талабчанликни ошириш зарурлигига қаратилди; ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий Комитети билан биргаликда ишловчи ёшларнинг умумий ўрта таълимни туғаллашининг энг самарали шаклларини белгилаш, умумий ўрта таълим олишнинг экстернат шаклини жорий этиш практикасини кенгайтириш таклиф қилинди.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети куни узайтирилган мактаблар ва группалар тармоғини кенгайтириш ва фаолиятини яхшилаш, уларда болаларнинг техника ва бадиий ижодкорлик билан, қишлоқ хўжалик тажрибакорлиги, спорт, туризм билан мунтазам шуғулланишларини, ўлкашунослик тўгаракларида ва ўз қизиқишларига қараб бошқа машғулотларда қатнашини таъминлаш зарур деб топдилар. СССР Маориф министрлиги билан СССР Молия министрлигига тўгарак раҳбарларининг меҳнат ҳақи учун ажратиладиган маблағни кўпайтиришни кўзда тутиш ва бу ҳақни қуйидаги миқдорларда: синфлар сони 5 тадан 10 тагача бўлган мактабларда ўқитувчи ставкасининг 0,5 қисми, синфлар сони 10 тадан 20 тагача бўлган мактабларда ўқитувчининг 1 ставкаси, синфлар сони 20 та ва ундан ортиқ бўлган мактабларда 1,5 ставка ҳақ тўлаш таклиф қилинди.

Куни узайтирилган группаларда 30 киши, кам комплектланган мактабларда эса 20 киши бўлиши кераклиги белгиланди. Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, халқ депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетларига айрим ҳолларда кам комплектланган мактабларда озроқ ўқувчилар билан ҳам куни узайтирилган группаларни тузиш ҳуқуқи берилди. Куни узайтирилган группаларни тўлдиришнинг шу нормалари 1990 йилдан жорий этилади.

СССР Маориф министрлигига, СССР Маданият министрлигига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига болалар ва ўсмирлар ўртасидаги мактабдан ташқари тарбиявий ишни такомиллаштириш чораларини кўриш таклиф қилинди. Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ўқувчилар билан истиқомат жойида ишлашни тубдан яхшилашлари, турли қизиқарли клублар, техника ва бадиий ижодкорлик тўгараклари, спорт секциялари тармоғини ривожлантиришга алоҳида эътибор беришлари керак. Уй-жой корпусларида болалар ва ўсмирлар билан ишлаш хоналари ажратилиб, жиҳозлаб қўйилсин.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига шаҳар ва қишлоқ жойларидаги мактабдан ташқари муассасалар тармоғини ривожлантиришнинг ва уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашнинг 1990 йилгача мўлжалланган конкрет программасини ишлаб чиқиб амалга ошириш, ҳар бир районда пионерлар ва ўқувчилар уйи барпо этишни назарда тутиш таклиф қилинди. Мактабдан ташқари муассасалар қурилишига 1986—1990 йилларда 200 миллион сўм миқдорида капитал маблағ сарфланади.

Ёш авлодни тарбиялашда оилага ёрдамни кучайтириш, бу ишда оиланинг роли ва масъулиятини ошириш юзасидан конкрет тадбирларни кўриш таклиф қилинди. Ота-оналар комитетларининг фаолиятини активлаштириш, ота-оналарга педагогикадан умумий таълим бериш системаси таъсирчанлигини оширишни таъминлаш зарур деб топилди.

Қарорда ВЦСПСнинг ўқувчилар билан синфдан ташқари ишни ташкил этишда касаба союзларининг иштирокини янада кенгайтириш тўғрисидаги тадбирлари маъқулланди.

СССР Маориф министрлигига, СССР Педагогика фанлари академиясига, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига, СССР Ҳунар-техника таълими давлат комитетига илмий-тадқиқот институтлари, педагогика олий ўқув юртлари ва университетларнинг куч-ғайратларини халқ маорифини такомиллаштиришнинг КПСС Марказий Комитети 1983 йил июнь Пленуми қарорларидан, умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг Асосий йўналишларидан келиб чиқадиган проблемаларини ишлаб чиқишга сафарбар этиш таклиф қилинди. Ёш авлодда илмий, марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш; умумий ўрта таълим шароитида таълим ва тарбия методикаси; меҳнат таълими, касб танлашга ўргатиш ва таълимни унумли меҳнат билан бирга қўшиш; ёшларга умумий ҳунар таълими бериш; мактабгача ёшдан бошлаб болаларга таълим ва тарбия беришнинг ҳамма босқичларида шахсни ҳар томонлама камол топтириш проблемалари юзасидан илмий-психологик тавсияномаларни ишлаб чиқиш сингари энг муҳим йўналишлар юзасидан тадқиқотлар ўтказилишига алоҳида эътибор берилсин.

Москва шаҳрида, СССР Педагогика фанлари академияси составида Халқ маорифини бошқариш ва унинг экономикаси илмий-тадқиқот институтини ташкил этишга ижозат берилди. СССР Маориф министрлиги билан СССР Педагогика фанлари академиясининг Москва область Горки-Ленинские посёлкасидаги экспериментал мактаб негизида Бутуниттифоқ халқ маорифи музейини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинди.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларидан, халқ депутатлари ўлка, область Советларининг ижроия комитетларидан халқ маорифи органларининг иш услуби ва методларини такомиллаштириш, мактабларнинг фаолияти устидан инспекторлик назорати самарадорлигини ошириш, раҳбар ва педагог кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашни яхшилаш, уларнинг педагогик маҳоратини такомиллаштириш чораларини кўришларини талаб қилдилар. СССР Маориф министрлигига ўрта умумий таълим мактабининг уставига ўзгартишлар киритиш тўғрисидаги таклифларни СССР Министрлар Советига тақдим этиш топширилди.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари янги мактаб бинолари, қўшимча синфхоналар ва умумий таълим мактабларининг мавжуд биноларига етишмайдиган бошқа хоналар, педагогика ўқув юртлари ва ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари учун ўқув-лаборатория бинолари ва ётоқхоналар қурилиши планларининг бажарилишини таъминлашлари керак.

1986 — 1990 йилларда: камида 7 миллион ўринли, шу жумладан қишлоқ жойларда 2,64 миллион ўринли умумий таълим мактабларини:

педагогика олий ўқув юртлари учун жами саҳни 1 миллион квадрат метр ва ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари учун 325 минг квадрат метр келадиган ўқув-лаборатория корпусларини, шунингдек педагогика олий ўқув юртлари учун жами саҳни 450 минг квадрат метр ва ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари учун 130 минг квадрат метр келадиган ётоқхоналарни қуриб ишга тушириш топшириқлари белгиланди.

Совхозлардаги умумий таълим мактабларини СССР Озиқ-овқат программасида белгиланган топшириққа мувофиқ «Қишлоқ хўжалиги» тармоғига ажратилган маблағ ҳисобидан қуриш керак. Колхозларга ўз маблағи ҳисобидан умумий таълим мактаблари қурилишини ва уларни реконструкция қилишни кенгайтириш, бу мактабларда таълим-тарбия ишини ташкил этиш учун зарур шарт-шароитларни яратиб қўйиш тавсия этилди.

Қарорда умумий таълим мактабларининг ҳамда интернат-мактабларнинг биноларини бошқа министрликлар ҳамда идораларга бериш ва улардан бошқа мақсадларда фойдаланиш тақиқланди.

СССР Савдо министрлигига, Центросоюзга, СССР Маориф министрлигига ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ўқув юртларида умумий овқатланишнинг ташкил этилишини яхшилаш, илмий ишлаб чиқилган рационлар асосида, умумий овқатланиш корхоналарининг моддий-техникавий базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш, хизмат формалари ва методларини такомиллаштириш орқали барча ўқувчиларни иссиқ овқат билан таъминлаш таклиф қилинди.

Қарорда умумий таълим мактаблари учун кўргазмали ўқув қўлланмалари, ўқув асбоб-ускуналари ва мебель ишлаб чиқаришни кенгайтириш тадбирлари тасдиқланди. СССР Маориф министрлигига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ва халқ маорифи органларига 1986—1990 йилларда мактабларнинг ўқув кабинетлари, устахоналари, физкультура заллари, синф хоналари ва бошқа биноларини кўргазмали ўқув қўлланмалари билан, ўқув асбоб-ускуналари ва мебель билан амалдаги рўйхатларга мувофиқ тўла-тўкис таъминлаш, худди шу муддатларда барча тўққиз йиллик ва ўрта мактабларда ўқув кабинетлари ва устахоналари барпо этишни туғаллаш топширилди.

СССР Маориф министрлигига ва иттифоқдош республикаларнинг маориф министрликларига халқ маорифи муассасаларига раҳбарлик савиясини ошириш, иш услуби ва методларини, инспекторлик контролини яхшилаш, халқ маорифи тармоғини планлаштиришни ташкил этишни яхшилаш чораларини кўриш, маорифнинг ҳолати чуқур таҳлил этилишини, таълим ва тарбия ишининг илғор тажрибаси кенг оммалаштирилишини таъминлаш таклиф қилинди.

СССР Молия министрлигига, СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитетига СССР Маориф министрлиги билан биргаликда СССР Маориф министрлиги марказий аппаратининг янги структураси ва штатлари тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш топширилди. Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари иштирокида халқ маорифи район ва шаҳар бўлимларининг намунавий структураси ва штатлар нормативлари ишлаб чиқилиб, 1985 йилда тасдиқлансин.

СССР Маориф министрлигига, СССР Ҳунар-техника таълими давлат комитетига ҳамда СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига халқ маорифи соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга ошириш ҳамда маориф, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълим муассасаларига амалий раҳбарликни кучайтириш учун марказда ва жойларда идоралараро комиссиялар тузиш тўғрисидаги таклифларни СССР Министрлар Советига тақдим этиш топширилди.

ВЛКСМ Марказий Комитети, иттифоқдош республикалар ЛКСМ Марказий Комитетлари, ўлка ва область комсомол комитетлари ўқувчиларнинг ташаббускорлиги ва ҳаваскорлигини ривожлантириш, мактаб комсомол ва пионер ташкилотларининг, ўқувчилар комитетларининг обрўсини ошириш, уларнинг болалар ва ўсмирлар мустаҳкам билим олиши, юксак тарбияланган бўлиши ва хулқ-атвор маданияти учун курашдаги, мактаб ишларини бошқаришдаги, жамоат ва меҳнат фаолиятини ташкил этишдаги ролини ошириш чораларини кўришлари керак. Мактабларнинг ва бошқа ўрта ўқув юртларининг юқори синф ўқувчилари учун ойлик ижтимоий-сиёсий журнал нашр этиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетларига партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, совет ва хўжалик органларининг, меҳнат коллективларининг умумий таълим мактаби ва бошқа маориф муассасалари ишининг энг зарур масалаларига диққат-эътиборини кучайтириш таклиф қилинди. Болаларни 6 ёшдан ўқитишга ўтиш, мактаб ўқувчиларининг ижтимоий-фойдали, унумли меҳнатини ташкил этиш, ёшларга умумий ҳунар таълимини жорий этиш, мактабларнинг, айниқса қишлоқ мактабларининг таълим-моддий базасини мустаҳкамлаш тадбирлари рўёбга чиқарилишини таъминласинлар. Ёш авлодга таълим ва коммунистик тарбия бериш сифатини тубдан яхшилаш учун коммунист ўқитувчиларнинг авангардлик роли ва масъулиятини оширсинлар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ О. ИСАЕВга «ЎЗБЕКИСТОН ССРда ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХОДИМИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Партия ва совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ҳамда туғилган кунига олтмиш йил тўлиши муносабати билан халқ депутатлари Навоий область Советининг ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари — область агросаноат бирлашмаси советининг раиси ўртоқ Оқберди Исаевга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Г. ҲАЙДАРОВА.

Тошкент шаҳри, 1984 йил 29 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми тарих фанини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун ва туғилган кунига саксон йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институтининг профессори ўртоқ Муҳаммаджон Йўлдошевич Йўлдошевга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми хўжалик органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ва туғилган кунига етмиш йил тўлиши муносабати билан Андижон область Хўжаобод районидаги Киров номли агросаноат комбинатининг директори ўртоқ Масодиқ Мадиёровни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ДОИМИЙ КОМИССИЯ МАЖЛИСИ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Ташқи ишлар доимий комиссияси 28 апрелда бўлиб ўтган ўзининг мажлисида Граждан авиацияси Ўзбекистон бошқармаси, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлиги ва бошқа ташкилотларнинг чет эл туристларига хизмат кўрсатишни яхшилаш соҳасидаги ишини муҳокама қилди.

Комиссия депутатлар тайёргарлик группасининг материалларини кўриб чиқиб, транспорт ва турист ташкилотлари чет эллик туристларга хизмат кўрсатишни такомиллаштириш борасида муайян ишлар қилганликларини таъкидлади.

Мажлисда депутатлардан Ҳ. Ю. Аслиддинова, А. Тиллабоев, Ю. П. Салдаев ва бошқалар сўзга чиқиб, чет эллик туристларга пухта хизмат кўрсатишни ташкил этиш соҳасида ҳали ҳамма тадбирлар қўрилмаганлигини айтдилар.

Комиссия Ўзбекистон ССР транспорт ва туристик ташкилотларга Уй-жой, коммунал хўжалиги министрлигига, Савдо министрлигига, Алоқа министрлигига, ажнабийларга хизмат кўрсатиш билан боғлиқ идораларга қарашли корхоналарнинг ишини қаттиқроқ контрол қилишни, бу ишда хизмат кўрсатишнинг юксак маданиятини таъминлашни тавсия этди.

Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд, Фарғона, Хоразм областлари ижроия комитетларига, Тошкент шаҳар ижроия комитетига туристик ва транспорт ташкилотларининг фаолиятига раҳбарликни кучайтириш, шаҳарларни ва ажнабийлар турадиган бошқа пунктларни ободонлаштириш даражасини ошириш тавсия этилди. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармасининг ахбороти

САНОАТИМИЗНИНГ ШАХДАМ ОДИМЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР САНОАТИДА ДАВЛАТ ПЛАНИНИНГ 1984 ЙИЛ 1 КВАРТАЛИДА БАЖАРИЛИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1984 йил I кварталида саноат ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш таъминланди, маҳсулот реализация қилиш квартал плани 102,1 процент бажарилди.

Саноат маҳсулотининг умумий ҳажми 1983 йил I кварталига нисбатан 4,2 процент кўпайди.

Саноатнинг айрим тармоқларига доир маълумотлар қуйидагилардан иборат:

	1984 йилнинг I кварталидаги ишлаб чиқариш ҳажми 1983 йилнинг 1 кварталига нисбатан процент ҳисобида
Электр энергетика	111
Ёқилғи саноати	100
Қора ва рангли металлургия	104
Химия ва нефть химияси саноати	102
Машинасозлик ва металл ишлаш	109
Ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз саноати	111
Бинокорлик материаллари саноати	104
Енгил саноат	102
Озиқ-овқат саноати	106

Истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш («Б» группаси маҳсулоти)ни илдам кўпайтириш таъминланди. Пландан ташқари 40 миллион сўмликдан кўпроқ халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарилди.

Меҳнат унумдорлиги 1,8 процент ошди. Умуман саноатда ва кўпчилик саноат министрликларида меҳнат унумдорлигининг ўсиши ўртача иш ҳақининг ошишидан илдамроқ бўлди.

Пировард натижаларга қараб ҳақ тўланадиган ягона наряд асосида ишловчи бригадалар тобора ривож топмоқда. Барча ишчиларнинг тахминан учдан икки қисми шу бригадаларга жалб этилган.

Министрликлар бўйича маҳсулот реализация қилиш ҳажми юзасидан белгиланган планнинг бажарилиши, ишлаб чиқаришни ва меҳнат унумдорлигини ўстириш суръатлари тўғрисидаги маълумотлар қуйидагилардан иборат:

	Маҳсулот реализация қилиш I квартал планининг бажарилиш проценти	1984 йилнинг 1 кварталида 1983 йилнинг 1 кварталига нисбатан процент ҳисобида	
		ишлаб чиқариш ҳажми	Меҳнат унумдорлиги
Умумиттифоқ министрликлари ва идоралари			
Нефть саноати министрлиги	104	103	103
Газ саноати министрлиги	102	100,4	99
Химия саноати министрлиги	102	107	105
Минерал ўғит ишлаб чиқариш министрлиги	91	100,1	95
Электр техника саноати министрлиги	102	105	109
Химия ва нефть машинасозлиги министрлиги	102	106	108
Станоксозлик ва асбобсозлик саноати министрлиги	100,5	106	104
Автомобиль саноати министрлиги	100	115	100,9
Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги	101	103	104
Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги	104	106	108
Енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлиги ҳамда рўзғор асбоблари министрлиги	99	101	100,8
Микробиология саноати бош бошқармаси	99,7	104	99,1
Иттифоқ-республика ва республика министрликлари ҳамда идоралари			
СССР Қора металлургия министрлиги	103	109	102
СССР Рангли металлургия министрлиги	100,7	103	102
СССР Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министрлиги	100,4	100,5	100,6
СССР Кўмир саноати министрлиги	102	99,9	98
СССР Ўрмон, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноати министрлиги	101	109	107
Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги	100,4	110	105
Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги	101	105	104
Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги	103	107	103
Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги	104	97	96
Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлиги	103	107	107
Ўзбекистон ССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги	102	102	100,9
Ўзбекистон ССР Гўшт ва сут саноати министрлиги	103	105	105
Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат министрлиги	102	108	106
Ўзбекистон ССР Балиқ хўжалиги давлат комитети	94	93	89

Қорақалпоғистон АССРда, областларда ва Тошкент шаҳрида маҳсулот реализация қилиш планининг бажарилиши, ишлаб чиқариш ҳажмининг ва меҳнат унумдорлигининг ўсиши суръатлари кўрсаткичлари қуйидагича:

	Маҳсулот реализация қилиш I квартал планининг бажарилиш проценти	1984 йилнинг 1 кварталида 1983 йилнинг 1 кварталига нисбатан процент ҳисобида	
		ишлаб чиқариш ҳажми	меҳнат унумдорлиги
Қорақалпоғистон АССР	103	103	94
Андижон области	101	107	101
Бухоро области	105	100,9	97
Жиззах области	103	93	86
Қашқадарё области	102	102	99
Навоий области	98	112	105
Наманган области	105	101	99
Самарқанд области	102	105	103
Сурхондарё области	105	96	94
Сирдарё области	102	111	110
Тошкент области	100,7	102	100,9
Фарғона области	102	104	103
Хоразм области	105	100,0	99,6
Тошкент шаҳри	102	107	106

Маҳсулотнинг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш қуйидагича:

	1984 йилнинг I кварталида ишлаб чиқарилди	1984 йилнинг I кварталида 1983 йилнинг I кварталига нисбатан процент ҳисобида
Электр энергия, миллиард киловатт соат	12,6	109
Минерал ўғитлар (шартли бирликларда), минг тонна	1775,2	95
Олтингугурт кислотаси, минг тонна	493	107
Синтетик смола ва пластмассалар, минг тонна	28,8	87
Химиявий толалар ва иплар, минг тонна	9,5	122
Куч трансформаторлари, минг киловольт-ампер	1950	104
Бронекабель, минг километр	4,6	108
Компрессорлар, минг дона	2,8	103
Тракторлар, минг дона	6,6	107
Трактор прицеплари, минг дона	9,6	101
Трактор культиваторлари, минг дона	4,7	86
Пахта териш машиналари, минг дона	2,7	100,9
Осма электр кранлар (махсус кранлар ҳам шу жумлага киради), дона	351	100,3
Экскаваторлар, дона	404	104
Картон, минг тонна	13,4	98
Йиғма темир-бетон конструкциялар ва буюмлар, миллион куб метр	1,4	101
Шифер, миллион шартли плитка	107	107
Қурилишбоп ғишт, миллион дона	433	97
Пахта толаси, минг тонна	494,4	94
Хом ипак ипи, тонна	491	102
Каноп толаси, минг тонна	3,8	102
Ип газлама, миллион квадрат метр	79,3	119
Шойи газлама, миллион квадрат метр	33,8	105
Нотўқима материаллар, миллион квадрат метр	29,7	109
Пайпоқлар, миллион жуфт	12,7	104
Ички трикотаж, миллион дона	8,7	104
Устки трикотаж, миллион дона	4,8	104
Чарм пойабзал, миллион жуфт	8,7	108
Гўшт (саноат маҳсулоти), минг тонна	73,0	106
Колбасалар, минг тонна	15,1	103
Сариёғ, минг тонна	3,2	105
Қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари сутга айлантириб ҳисобланганда, минг тонна	136,9	102
Ўсимлик ёғи, минг тонна	133,2	102
Макаронлар, минг тонна	18,3	103
Консервалар, миллион шартли банка	74,0	108
Чинни-фаянс идишлар, миллион дона	16,5	97

Нефть ва газ қазиб олиш, пахта териш машиналари, тракторлар, шифер ишлаб чиқариш плани ошириб бажарилди.

Халқ истеъмол қиладиган кўпчилик моллар: шойи газлама, чарм пойабзал, гўшт ва колбасалар, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари, ўсимлик ёғи ва бошқа бир қанча маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг планлаштирилган ҳажмига эришилди.

Олий сифат категориясидаги маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ўтган йилга нисбатан кўпайди.

Шу билан бирга шартномавий мажбуриятлар ҳали тўла-тўкис бажарилаётгани йўқ. Мебель саноати, Бинокорлик материаллари саноати, Балиқ саноати министрликларининг ва бошқа баъзи министрликларнинг ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда корхоналари тузилган шартномаларга ва ижро учун қабул этилган нарядларга мувофиқ истеъмолчиларга маҳсулот етказиб беришни таъминламади.

Айрим ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналари маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш, фойда олиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, товар маҳсулот таннархини камайтириш, маҳсулотнинг зарур турларини юксак сифатли қилиб ишлаб чиқариш планларини бажармади. Янги ишга туширилган айрим қувватлар сўст ўзлаштирилди ва улардан тўла-тўкис фойдаланилмади. Бронекабель, олтингугурт кислотаси, синтетик аммиак, иморатбоп ғишт, ички трикотаж, кондитер ва макарон маҳсулотлари ишлаб чиқариш плани бажарилмади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ

СИРДАРЁДА ЛЕНИН КУНЛАРИ

Барча совет кишилари сингари Сирдарё области меҳнаткашлари ҳам жаҳон пролетариати доҳийси В. И. Ленин туғилган куннинг 114 йиллигини меҳнатда янги зафарлар билан кутиб олдилар. Область ички ишлар бошқармасида эса апрелнинг учинчи декадаси «Ленин кунлари» деб эълон қилинди. Унда республика ва область «Билим» жамиятлари, В. И. Ленин Марказий музейи Тошкент филиали ҳамда область партия комитети лекторлари «В. И. Лениннинг ҳаёти ва фаолияти», «Партия ва давлатни бошқаришда ленинча иш услуби» «Ленин ва Ўзбекистон», «КПСС Марказий Комитети февраль ва апрель (1984 йил) Пленумлари қарорлари — ҳаётга» мавзуларида лекциялар билан қатнашмоқдалар. Бу санага бағишлаб ички ишлар бошқармасининг кўрик-концертлари, «Ленин хоналари» кўриклари ўтказилди. Унда Ворошилов район ички ишлар бўлими ғолиб чиқди.

Г. ЭРГАШХЎЖАЕВА.

ТОШКЕНТ ШАҲАР МЕҲНАТКАШЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ 1 МАЙ НАМОЙИШИ ҲАҚИДА

Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни — 1 Майда Тошкент меҳнаткашлари вакилларининг В. И. Ленин номли майдонда умумшаҳар намойиши бўлади.

Меҳнаткашларнинг намойишда қатнашувчи вакиллари ўз корхоналари, ташкилотлари ва муассасалари бўйича тўпланиш пунктларига йиғиладилар ва район колонналари составида белгиланган маршрут бўйлаб В. И. Ленин номли майдон томон йўл оладилар.

Таклиф билети бўлган кишиларни В. И. Ленин номли майдонга ўтказиш соат 9 дан 45 минут ўтганда тўхтатилади.

А. Навоий, Ф. Энгельс, К. Маркс, Пролетар, Ш. Руставели кўчалари, Ш. Р. Рашидов ва В. И. Ленин номли проспектлар бўйича шаҳарнинг марказий қисмида махсус рухсатномаси бўлган автомашиналардан бошқа ҳамма турдаги транспорт воситаларининг ҳаракати соат 7 дан меҳнаткашлар намойиши тугагунга қадар тўхтатиб қўйилади.

1 Майда Тошкент метрополитени эрталаб соат 6 дан кечаси 2 га қадар ишлайди. Соат 8 дан 13 га қадар «Пахтакор», «Октябрь инқилоби» станцияларининг фақат «Чиқиш» қисми очиқ бўлади, шу вақт ичида «В. И. Ленин номли майдон» станцияси беркитиб қўйилади.

Метрополитеннинг ҳамма линияларида соат 13 дан ҳаракат бошланади.

ШАҲАР БАЙРАМ КОМИССИЯСИ.

Тинчлик, баҳор байрами — 1 Май тараддудини кўраётган бу ҳаваскорлар Фарғонадаги 1-маданият уйида ташкил этилган «Дилшод» қўшиқ ва рақс ансамбли аъзоларидир. 20 дан зиёд йигит ва қиз Ш. Мадраҳимов раҳбарлигида ўз маҳоратларини тинмай ошириб бормоқдалар. Суратда: «Дилшод» ансамбли қатнашчилари.

Ш. Алимов фотоси (ЎзТАГ).

ИЛМ-ФАН ОЛАМИДА

ДАСТГОҲ ЁНИДА РОБОТ

Икки механик қўлли ақлли автомат кўп ишларни қила олади. «Миконд» заводида ўрнатилган РДП-1,25 роботи сезгир «бармоқлари» билан қутидан заготовкани олади, уни станокка келтиради ва штамплайдиган асбобнинг қоқ тагига қўяди. Роботни республика Фанлар академияси «Кибернетика» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг мутахассислари корхона цехларидан бирида монтаж қилдилар. Натижада оғир кўп меҳнатидан халос бўлиш, деталь тайёрлаш сифатини жадаллаштириш ва ошириш мумкин бўлди.

— Ишлаб чиқаришни роботлаштириш — замоннинг муҳим талабидир, — дейди бирлашма бош директорининг ўринбосари, техника фанлари доктори Неъматилла Мўминов. — «Миконд» заводида дастлабки роботларни ўрнатиш — пировард натижада бу ерда деталларга механик, химик ва термик ишлов берадиган қайишқоқ автоматлаштирилган ишлаб чиқаришни яратишни мақсад қилиб қўйган катта мураккаб ишнинг бошланишидир, холос. Бундай ишлаб чиқариш тўртта робототехнологик ва бешта транспорт комплексидан иборат бўлади. Улар энг янги электрон ҳисоб машиналаридан фойдаланилган ҳолда программа билан бошқариш системаси ёрдамида автомат тарзда созланиб туради.

«Кибернетика» бирлашмасининг мутахассислари иштирокида монтаж қилинган роботлар Тошкентдаги бир қанча заводларда — трактор заводида, «Ташсельмаш», Электромеханика заводларида яхши ишлаб турибди. (ЎзТАГ).

СПОРТ

Оммавийлик:

ЮБИЛЕЙГА БАҒИШЛАБ

Навоий областининг Ўртачўл массиви марказида ўзига хос спорт байрами ўтказилди. Минглаб физкультурачилар иштирок этган мардлик ва гўзаллик байрами Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллик юбилейига бағишланди. Байрам программаси қизиқарли ва ранг-баранг тузилган эди. Дельтапланёрчилар ва парашютчиларнинг чиқишлари, авиамодель бўйича мусобақалар мухлисларда яхши таассурот қолдирди. Чавандозлик, мотопойга, юк автомашиналарини фигурали бошқариш, миллий кураш, камон отиш сингари спорт турлари бўйича ўтказилган мусобақалар ҳам мароқли бўлди. Ёзги спорт мавсуми олдидан ўтказилган бундай оммавий чиқишлар физкультура ва спортни янада ривожлантиришга муҳим ҳисса бўлиб қўшилди.

СОВРИНЛАР ВА ЎРИНЛАР

● КУРАШ. Швецияда эркин кураш бўйича ўтказилган Европа чемпионатида 134 спортчидан иборат 22 команда иштирок этди. Совет курашчилари барча беллашувларни муваффақиятли ўтказдилар. Тошкентлик жаҳон чемпиони А. Фадзаев учрашувларни ғалаба билан якунлаб, Европа чемпиони унвонини қўлга киритди.

● ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. Хатирчи районида «Ғалаба» соврини учун область биринчилиги ўтказилди. Юздан зиёд спортчи иштирок этган мусобақада команда ҳисобида «Зарафшон» коллективи биринчи ўринни олди.

● ФУТБОЛ. Жиззахнинг «Звезда» командаси Волгограднинг «Ротор» коллективини қабул қилиб, дастлабки ғалабага (2:0) эришди. Лос-Анжелес Олимпиадасининг финалида иштирок этувчи 16 командадан 15 таси аниқланди: АҚШ, ЧССР, СССР, ГДР, Франция, Югославия, Миср, Камерун, Марокаш, Бразилия, Чили, Канада, Коста-Рика, Саудия Арабистони, Қатар.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

30 АПРЕЛЬ, ДУШАНБА

МОСКВА-I. 9.00 — Время. 9.35 — Телефильм. 9.50 — Будильник. 10.20 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.20 — Тонгги почта. 11.50 — Адабиёт, санъат ва архитектура соҳасида 1984 йилги Ленин мукофотининг лауреатлари. 12.50 — Қишлоқ янгиликлари. 13.50 — Музикали киоск. 14.20 — Саёҳатчилар клуби. 15.20 — СССРда Польша маданияти кунларининг ёпилиши. Концерт. 16.50 — Магнитка мактаби. 17.35 — Ўртоқ қўшиқ. 18.15 — Волейбол бўйича халқаро учрашув. 18.45 — Халқаро панорама. 19.35 — Даврани кенг олинг. 21.30 — Время. 22.05 — Дунё ва ёшлар. 22.40 — Йил фасллари. 23.45 — Янгиликлар.

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Ш. Амиров чаладди. 9.45 — Белоруссия телевидениесининг программаси. 11.00 — Рус тили. 11.30—12.20 — Инсон — замин соҳиби. 13.20 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 14.25 — Машҳур совет ижрочилари — Ленин мукофотининг лауреатлари. 15.15— Москванинг катта соврини стендга отиш бўйича халқаро мусобақалар. 15.45 — Телефильм. 16.45 — Мухбирларимиз ҳикоя қиладилар. 17.15 — Бонивур қалби. Бадиий фильм. 2-серия. 18.20 — Оқ йўл. Қозоғистон ёш ижрочиларининг концерти. 19.20 — Рус Давлат музейи. 19.45 — Кинотомошабин ҳамроҳи. 20.45 — Сиз бунга қодирсиз. 21.30 — Время. 22.05 — Кафтдаги олма. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ-I. 10.00 — Ахборот. 10.25 — Фильм-концерт. 10.55 — Министр бўлмоқчиман. Бадиий фильм. 12.25 — Ўзбекистон олимпиадачилари. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — Болалар учун. Гулла, яшна Май! 19.00 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Цирк. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Фильм-концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Қароқчи чоллар. Кинокомедия.

1 МАЙ, СЕШАНБА

МОСКВА-I. 9.00 — Время. 9.35 — Телефильм. 10.15 — Острава яқинидаги кўприк. Поэма. 10.35 — Мультфильм. 10.55 — Ҳужжатли фильм. 12.15 — СССР халқларининг қўшиқлари ва рақслари. 12.45 — Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув. 15.00 — Баҳор садолари. 15.30 — Экран дўстларни чорлайди. 16.05 — Чўртан балиқ амри билан. Фильм-спектакль. 17.20 — Баҳор келяпти. Киноконцерт. 18.05 — Сантьягода ёмғир ёғмоқда. Бадиий фильм. 19.30 — 1 Май байрам концерти. 21.30 — Меҳнаткашлар Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши тўғрисида репортаж. 22.30 — Фильм-концерт. 23.30 — Футбол шарҳи. 24.00 — Янгиликлар.

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Пионер авлодлари қўшиқлари. 10.10 — Биз БАМни қуряпмиз. 10.55 — Мультфильм. 11.10 — Қўшиқ инсон билан қолади. 12.10 — Ҳужжатли фильмлар. 12.45 — Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув. 15.00 — Болалар учун қисқа метражли бадиий фильмлар. 16.05 — Концерт. 17.00 — Фильм-концерт. 19.10 — Ю. Казаков ҳикоялари. 19.40 — Мультфильм. 20.00 — Классик кураш бўйича Европа чемпионати. 20.45 — Кинокўрсатув. 21.30 — Меҳнаткашлар халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши тўғрисида репортаж. 22.30 — Янги аттракцион. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ-I. 9.50 — Тошкент Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув. 12.45— Москва. Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган кўрсатув. 18.20 — Концерт. 18.50 — Мультипанорама. 19.50 — Ахборот. 20.30 — Май базми. 21.30 — Меҳнаткашларнинг Халқаро бирдамлик куни — 1 Майнинг байрам қилиниши тўғрисида репортаж. 22.30 — Май базмининг давоми.

РАДИО

30 АПРЕЛЬ, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Яхши кайфият. 9.30 — Ўзбекистон байрам арафасида. 10.15 — Ў. Усмонов. Ўзбекистон дея аталур. 10.40 — Партия ва меҳнат ветеранлари ҳикоя қиладилар. 11.15 —Ўзбек давлат филармонияси солистларининг концерти. 12.10 — Узбекистан индустриальний. 13.00 — Чорвадор. 13.30 — Май олди меҳнат вахтасининг илғорлари. Сизлар учун. 14.00 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун эшиттириш. 16.00— Концерт. 18.15 — Халқаро аҳвол кундалиги. 19.25— «Совет Ўзбекистони санъати» журнали обзори. 20.50 — Халқаро ҳаётнинг актуал масалалари.

1 МАЙ, СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА 7.15 —Чақириқлар, маршлар. 8.30 — Концерт. 9.15 — Чақириқлар, маршлар. 9.45 — — В. И. Ленин номли майдон. Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган эшиттириш. 12.00 — Концерт. 12.50 —Москва Қизил Майдон. Меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни — 1 Майга бағишланган эшиттириш. 15.20 — Гуллаб яшна жонажон ўлкам. 16.00 — Байрам мушоираси. 16.20—Май келди—гул чирой келди. 17.00 — Партия ва меҳнат ветеранлари. Сизлар учун. 18.15 — Ёшлик. 19.25 — Музикали салом. 20.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 20.30 — Ўзбекистон санъат усталарининг концерти. 21.00 — 1 Майнинг байрам қилиниши тўғрисида репортаж. 21.20 Далалар узра май. 23.00 Катта байрам концерти.

СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент-П. Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-21-43, 32-53-16. 32-53-20, 33-11-49, 32-54-13.

Р—07213. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. В. — 100. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12